

T.C.

HİTİT ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

**ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN FUTBOLA YÖNELİK
TUTUM VE BEKLENTİLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER
AÇISINDAN İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Ünal KURT

Çorum- 2024

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN FUTBOLA YÖNELİK TUTUM VE BEKLENTİLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Ünal KURT

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

TEZ DANIŞMANI

Doç.Dr. Özlem DEMİRTAŞ

Çorum 2024

Ünal KURT tarafından hazırlanan “Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutum ve Beklentilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” adlı tez çalışması 01/10/2024 tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından oy birliği ile Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç.Dr. Özlem DEMİRTAŞ

.....

Başkan, Danışman

Doç.Dr. Mehmet Kemal AYDIN

.....

Üye

Doç.Dr. Serkan ZENGİN

.....

Üye

Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulunun .../.../..... tarih ve sayılı kararı ile Ünal KURT'un, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında Yüksek Lisans derecesi alması onanmıştır.

Prof. Dr. Osman ÇUBUK

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını beyan ederim.

Ünal KURT

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN FUTBOLA YÖNELİK TUTUM VE BEKLENTİLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Ünal KURT

ORCID:0000-0003-4699-8956

HİTİT ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Yüksek Lisans Tezi

Ekim 2024

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumlarının ve futbol beklentilerinin bazı değişkenler bakımından incelenmesidir. Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılarak yapılmıştır. Araştırmanın evrenini, 14-18 yaş aralığında bulunan ortaöğretim öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, Amasya il ve ilçe merkezlerinde bulunan 14-18 yaş arası 340 ortaöğretim öğrencisi birey oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından oluşturulan “Kişisel Bilgi Formu”, Güven ve Öncü (2011) tarafından geliştirilen “Futbol Tutum Ölçeği ve Var (2015) tarafından geliştirilen “Futbol Beklenti Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin tamamı SPSS programına aktarılmış ve analizler uygulanarak bulgular elde edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda, araştırmaya ortaöğretim öğrencilerinin cinsiyetleri, lisanslı futbol oynama durumları, dijital ortamda futbol oynama durumları, stadyumda futbol maçı izleme durumları, televizyonda futbol maçı izleme durumları, VAR sistemini güvenilir bulma durumları ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunduğu tespit edilirken, araştırmaya katılan Ortaöğretim Öğrencilerinin yaşları, doğum yerleri, sınıf düzeyleri ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti düzeyleri arasında kısmen anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kavramlar: Ortaöğretim, Futbol, Beklenti, Tutum

Bilim Kodu: 130601

INVESTIGATION OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS' ATTITUDE AND EXPECTATIONS TOWARDS FOOTBALL IN TERMS OF VARIOUS VARIABLES

Ünal KURT

ORCID: 0000-0003-4699-8956

HITIT UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL

Master of Science Thesis

October 2024

ABSTRACT

The aim of this research is to examine secondary school students' attitudes towards football and football expectations in terms of some variables. The research was conducted using the survey model, one of the quantitative research methods. The population of the research consists of secondary school students between the ages of 14-18. The sample of the research consists of 340 secondary school students between the ages of 14-18 in Amasya province and district centers. As data collection tools in the study, the "Personal Information Form" created by the researcher, the "Football Attitude Scale" developed by Güven and Öncü (2011) and the "Football Expectation Scale" developed by Var (2015) were used. All data were transferred to the SPSS program and findings were obtained by applying analysis. As a result of the analysis, a statistically significant difference was found between the genders of the secondary school students, their status of playing licensed football, their status of playing football in the digital environment, their status of watching a football match in the stadium, their status of watching a football match on television, their status of finding the VAR system reliable, and their attitudes towards football and football expectation levels. While it was determined that there was a partially significant difference between the ages, places of birth, grade levels, attitudes towards football and football expectation levels of the Secondary School Students participating in the research.

Key Terms: Secondary Education, Football, Expectation, Attitude

Science Code: 130601

TEŞEKKÜR

Bu araştırmanın ilk safhasından son safhasına kadar, bana vakit ayıran, bilgi ve birikimini esirgemeyen değerli danışman hocam Doç.Dr. Özlem DEMİRTAŞ' a ve hayatım boyunca bana desteğini hiç esirgemeyen aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ünal KURT

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ	xi
SİMGELER VE KISALTMALAR	xiii
GİRİŞ.....	1

1. BÖLÜM

GENEL BİLGİLER

1.1. Tutum	4
1.1.1. Tutumun özellikleri	5
1.1.2. Tutumların işlevleri	6
1.1.3. Tutum kuramları	7
1.1.4. Tutumların gelişimi ve oluşmasını etkileyen faktörler.....	8
1.1.5. Tutumların değişmesi ve tutum değişimine kuramsal yaklaşımlar.....	9
1.1.6. Tutum-davranış ilişkisi	12
1.1.7. Tutum ve toplum	12
1.1.8. Tutumların ölçülmesi	13
1.1.9. Tutum ve spor	14
1.2.Spor.....	15
1.2.1. Sporun önemi	17
1.2.2. Sporun işlevselliği	17
1.3. Futbol	21

1.3.1. Futbolun tarihçesi	21
1.3.2. Modern futbolun gelişimi	22
1.3.3. Türkiye’de Modern futbol gelişimi	22
1.3.4. Türkiye futbol federasyonu (TFF)	23
1.3.5. Türkiye’de profesyonel liglerin kuruluşu.....	24

2. BÖLÜM

GEREÇ VE YÖNTEM

2.1.Araştırmanın Modeli.....	25
2.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	25
2.3. Veri Toplama Araçları	28
2.3.1. Kişisel bilgi formu	28
2.3.2. Futbol tutum ölçeği.....	28
2.3.3. Futbol beklenti ölçeği	28
2.4.Verilerin Toplanması ve Analizi.....	29

3.BÖLÜM

BULGULAR

3.1.Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları ve Futbola Yönelik Beklentileri ile İlgili Betimleyici istatistikler	30
3.2.Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları ve Futbola Yönelik Beklentilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi	30
3.3.Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları ve Futbola Yönelik Beklentilerinin Lisanslı Spor Yapma Değişkenine Göre İncelenmesi	31
3.4.Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları ve Futbola Yönelik Beklentilerinin Dijital Ortamda (Playstation) Futbol Oynama Değişkenine Göre İncelenmesi	32
3.5.Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları ve Futbola Yönelik Beklentilerinin Stadyumda Futbol Maçı İzleme Değişkenine Göre İncelenmesi.....	32
3.6.Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları ve Futbola Yönelik Beklentilerinin Televizyonda Futbol Maçı İzleme Değişkenine Göre İncelenmesi	33

3.7.Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları ve Futbola Yönelik Beklentilerinin Var Sistemini Güvenli Bulma Değişkenine Göre İncelenmesi	34
3.8.Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları ve Futbola Yönelik Beklentilerinin Yaş Değişkenine Göre İncelenmesi.....	35
3.9.Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları ve Futbola Yönelik Beklentilerinin Doğum Yeri Değişkenine Göre İncelenmesi	36
3.10.Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları ve Futbola Yönelik Beklentilerinin Kardeş Sayısı Değişkenine Göre İncelenmesi	37
3.11.Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları ve Futbola Yönelik Beklentilerinin Sınıf Değişkenine Göre İncelenmesi.....	38
3.12.Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları ve Futbola Yönelik Beklentilerinin Okul Başarı Değişkenine Göre İncelenmesi	39
3.13.Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları ve Futbola Yönelik Beklentilerinin Baba Öğrenim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi	40
3.14.Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları ve Futbola Yönelik Beklentilerinin Baba Meslek Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi	41
3.15.Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları ve Futbola Yönelik Beklentilerinin Baba Gelir Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi	43
3.16.Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları ve Futbola Yönelik Beklentilerinin Anne Öğrenim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi.....	44
3.17.Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları ve Futbola Yönelik Beklentilerinin Anne Meslek Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi.....	45
3.18.Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları ve Futbola Yönelik Beklentilerinin Anne Gelir Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi.....	47

4. BÖLÜM

TARTIŞMA

4.1. Tartışma.....	49
SONUÇ VE ÖNERİLER	55
KAYNAKÇA.....	58
EKLER	63

EK 1. Etik Kurul Formu.....	63
EK 2. Kişisel Bilgi Formu.....	64
EK-3. Futbol Tutum Ölçeği.....	65
EK-4. Futbol Beklenti Ölçeği.....	66

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo	Sayfa
Tablo 2.1. Örneklem grubuna ait frekans analizi sonuçları	25
Tablo 2.2. Verilerin çarpıklık basıklık katsayıları.....	29
Tablo 3.1. Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklentileri ile ilgili betimleyici analiz sonuçları.....	30
Tablo 3.2. Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklentileri ile cinsiyet değişkeni arasında yapılan T Testi Sonuçları	30
Tablo 3.3. Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklentileri ile aktif olarak lisanslı spor yapma değişkeni arasında yapılan T Testi Sonuçları	31
Tablo 3.4. Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklentileri ile dijital ortamda (PS) futbol oynama değişkeni arasında yapılan T Testi Sonuçları	32
Tablo 3.5. Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklentileri ile stadyumda futbol maçı izleme değişkeni arasında yapılan T Testi Sonuçları..	32
Tablo 3.6. Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklentileri ile televizyonda futbol maçı izleme değişkeni arasında yapılan T Testi Sonuçları	33
Tablo 3.7. Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklentileri ile VAR sistemini güvenilir bulma değişkeni arasında yapılan T Testi Sonuçları .	34
Tablo 3.8. Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklentileri ile yaş değişkeni arasında yapılan Anova Testi Sonuçları	35
Tablo 3.9. Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklentileri ile doğum yeri değişkeni arasında yapılan Anova Testi Sonuçları	36
Tablo 3.10. Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklentileri ile kardeş sayısı değişkeni arasında yapılan Anova Testi Sonuçları	37
Tablo 3.11. Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklentileri ile sınıf değişkeni arasında yapılan Anova Testi Sonuçları	38
Tablo 3.12. Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklentileri ile okul başarı değişkeni arasında yapılan Anova Testi Sonuçları	39

Tablo 3.13. Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklentileri ile baba öğrenim durumu değişkeni arasında yapılan Anova Testi Sonuçları.....	38
Tablo 3.14. Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklentileri ile baba meslek durumu değişkeni arasında yapılan Anova Testi Sonuçları.....	41
Tablo 3.15. Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklentileri ile baba gelir durumu değişkeni arasında yapılan Anova Testi Sonuçları.....	43
Tablo 3.16. Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklentileri ile anne öğrenim durumu değişkeni arasında yapılan Anova Testi Sonuçları.....	44
Tablo 3.17. Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklentileri ile anne meslek durumu değişkeni arasında yapılan Anova Testi Sonuçları.....	43
Tablo 3.18. Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklentileri ile anne gelir durumu değişkeni arasında yapılan Anova Testi Sonuçları.....	47

SİMGELER VE KISALTMALAR

Simgeler

f	Frekans
%	Yüzde
P	Anlamlılık Düzeyi

Kisaltmalar

Vb.	Ve benzeri
Vd.	Ve diğerleri
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
PS	Playstation

GİRİŞ

Gençlik, insan hayatının en önemli aşamalarından biridir çünkü bireyin sürekli ve düzenli bir şekilde geliştiği bir dönemi temsil eder. Aynı zamanda yetişkinlik sürecinin oluşumunu da etkiler çünkü gelecekteki durumu şekillendiren kararların alındığı ve kişiliğin büyük ölçüde oturduğu bir zamandır. Gençlik genellikle ortaöğretim çağındaki bireylerde başlar. Bu dönem, insan yaşamının ilerleyen kısımlarını etkileyebilecek önemli bir dönemdir (DPT, 1990).

Ortaöğretim, öğrencilerin istek ve kabiliyetlerine göre çeşitli programları takip edebildiği bir dönemi kapsar. Ortaöğretimin amacı, öğrencilere bireysel ve toplumsal konuları tanıtarak çözüm yolları aramayı öğretmek, genel bir kültür aktarımı yapmak ve ülkenin sosyoekonomik ve kültürel gelişimine katkıda bulunacak bilinci kazandırarak öğrencileri yükseköğretime, aynı zamanda mesleğe, hayata ve ilgi alanlarına hazırlamaktır (Pepe, 2003). Ortaöğretim, farklı programları bünyesinde barındıran liselerden oluşur ve öğrencilere bu programlardan birine yönelerek yetişme fırsatı sunar (Türk, 1999).

Toplum bilimciler, okulların sporu hem bir toplumsal denetim biçimi hem de eğitim amaçlı bir araç olarak kullandığını belirtmişlerdir. Okuldaki spor faaliyetleri, öğrencilerin bedensel olarak gelişmesine katkı sağlamanın ötesinde, onların psikolojik yönden de olgunlaşmasına ve genel sağlık durumlarının iyileşmesine yardımcı olur. Ayrıca, gençlerin sosyalleşme becerilerini geliştirerek insan ilişkilerini kuvvetlendirir. Bu sayede spor, sadece bedensel açıdan değil, aynı zamanda zihinsel ve sosyal bakımdan da gençlerin gelişimine olumlu etki sağlar (Göktaş, 1994).

Sosyal çevre, gençlerin yaşadığı ortamda ve bu ortamdaki ilişkilerde son derece önemli bir etkiye sahiptir. Bu etki öncelikle aileden başlar ve daha sonra yakın çevre ve bu çevredeki arkadaşlık ilişkileriyle devam eder. Özellikle gençlerin, arkadaşları arasında kendilerini yakın hissettikleri veya özdeşleştikleri bazı kişilerden etkilendikleri bilinmektedir. Bu kişiler genellikle başarılı sporcular veya popüler sporcular olabilir. Gençler, bu dönemde kendilerine örnek aldıkları veya onlar gibi olmak isteyip özendikleri üst düzey sporcuların etkisiyle spor yapmaya yönelebilirler (Kılıçgil, 1998).

İnsanoğlunun, varoluşundan beri hızla hareket eden nesnelere dokunma ve onlara vurma arzusu, uzun bir geçmişe sahiptir. Bu tutku, oyun araçları arasında en çok ilgi görenin top olmasına yol açmıştır. Tarih boyunca, küre şeklindeki nesneler, pek çok farklı oyunda önemli bir yer edinmiş ve insanlara top ile oynamanın keyif ve heyecanını yaşatmıştır. Sporun yaklaşık yirmi branşı top ile oynanırken, çeşitli kesimlerden insanların ilgisini çeken futbol bu oyunların başında gelmektedir. Kaleci dışında ellerin ve kolların kullanılmadığı, ayak, kafa ve diğer vücut bölümleriyle küresel bir topun rakip takımın kale çizgisinden içeriye gönderilerek sayı elde edildiği futbol, çağımızın en sevilen ve takip edilen spor dalı olarak kabul edilmektedir (Apaydın, 2000). Oyun kurallarının neredeyse yüz yıldır değişmemesi, özel bir vücut yapısının gerekli olmaması, çok oyunculu olması ve izleyicilere keyif vermesi futbolun popüleritesini

önemli ölçüde etkilemektedir (Morgan, 2000). Aynı zamanda heyecan, güç, risk, dinamizm, izleyicilere keyif ve binlerce hatta on binlerce kişiyi aynı anda buluşturma imkânı gibi faktörler de futbolun kitleleri peşinden sürüklenme gücünü artırmaktadır.

Futbolun popüler bir spor dalı olması, toplumda geniş bir takipçi kitlesi bulmasına sebep olur. Bu durum, futbola olan ilgiyi, tutkuyu ve zevki anlamak için derinlemesine bir inceleme gerekliliğini ortaya koyar. Futbol tutkusu ve ilgisi gelişen bireylerin, bu tutumların nasıl oluştuğunu anlamak ve bunların nasıl sürdürüleceğini belirlemek büyük önem taşır. Ayrıca futbola yönelik tutum ve beklentilerin belirlenmesi, bu tutkunun devam etmesini veya azalmasını ne şekilde etkilediğini anlamak açısından da son derece önemlidir (Çoban, 2006).

Bu bilgiler ışığında bu çalışmada, Ortaöğretim Öğrencilerinin futbola yönelik tutumlarının ve futbol beklentilerinin bazı değişkenler bakımından incelenmesi amaçlanmıştır.

Bu amaç doğrultusunda, araştırmanın problem cümlesi, “Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbol beklentileri bazı demografik değişkenlere (cinsiyet, yaş, sınıf, lisanslı spor yapma durumu...) göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” olarak belirlenmiştir. Araştırmanın alt problemleri ise aşağıda belirtilmiştir.

- “Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbol beklentileri cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?”
- Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbol beklentileri lisanslı spor yapma durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?”
- Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbol beklentileri dijital ortamda (ps) futbol oynama değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?”
- Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbol beklentileri stadyumda futbol maçı izleme değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?”
- “Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbol beklentileri televizyonda futbol maçı izleme değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?”
- “Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbol beklentileri var sistemini güvenilir buluyor musunuz? Değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?”
- “Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbol beklentileri yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?”
- “Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbol beklentileri doğum yeri değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?”
- “Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbol beklentileri kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?”
- “Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbol beklentileri sınıf değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?”

- “Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbol beklentileri okul başarı düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?”
- “Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbol beklentileri baba öğrenim durumudeğişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?”
- “Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbol beklentileri baba meslek değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?”
- “Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbol beklentileri baba gelir durumudeğişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?”
- “Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbol beklentileri anne öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?”
- “Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbol beklentileri anne meslek değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?”
- “Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbol beklentileri anne gelir durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?”

Araştırma, bazı sınırlılıklar kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmada, Ortaöğretim öğrencileri ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca, araştırma, veri toplamak amacıyla kullanılan ölçeklere verilen cevaplar ile sınırlandırılmıştır. Araştırmada, katılımcıların sorulan sorulara vermiş oldukları cevapların tamamı doğru kabul edilmiştir ve araştırmanın örneklem grubunun, araştırmanın evrenini temsil ettiği varsayılmıştır.

1. BÖLÜM

GENEL BİLGİLER

Bu bölümde araştırmada ele alınan olgulara yönelik genel bilgilere yer verilmiştir.

1.1. Tutum

Tutum kelimesi “günlük hayatta sıkça kullanılan ve birçok kavramla yan yana getirilen bir terimdir. Ayrıca, tutumlar gözle görülebilen davranışlar değildir, ancak bir eğilimi temsil ederler. Bu eğilim bazı gözlemlenebilir davranışlara yol açabilir ve bu davranışlar gözlemlendiğinde tutumun var olduğu söylenebilir. Duygu, düşünce ve davranışların düzenliliği de burada önemli bir rol oynar. Yani bir tutum, sadece bir eğilim veya duygu değil, aynı zamanda düşünce, duygu ve davranışların bütünleşmesidir” (Kağıtçıbaşı, 2006). Tutumlar “doğrudan gözlemlenemez, bu nedenle bireyin gözlemlenebilir davranışlarına dayanarak varsayımlarda bulunulur ve o bireye atfedilen eğilimler” ortaya konur (Göksel vd, 1997). Gözlenemeyen psikolojik değişkenler gibi “tutumlar da dışa vurulan davranışlar veya sözlü ifadelerle ortaya konabilir. Bu nedenle tutumlarla davranışlar arasında muhtemelen benzer yönde bir etkileşim” olduğu söylenebilir (İnceoğlu, 2000).

Tutum, “sosyal psikolojide en sık kullanılan bir kavram olarak tanımlanabilir. Bu, bireyin nesne ile ilgili düşüncelerini, duygularını ve davranışlarını oluşturan bir ilgi şekli olarak karşımıza çıkar. Genellikle doğuştan getirilmeyen tutumların öğrenilmesi, sosyalleşme sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır. Tutumlar, davranışları etkileyen temel faktörlerden biri olduğundan büyük önem taşırlar. Tutumların birbiriyle, çevreyle, alışkanlıklarla ve beklentilerle nasıl ilişkili olduğunu daha iyi anlamak, gelecekteki davranışları öngörebilmek” adına son derece kritiktir (İnceoğlu, 2000).

Sosyal psikolojide, “tutum terimi genellikle bir bireye atfedilen ve onun psikolojik bir nesneye ilişkin düşünce, duygu ve muhtemelen davranışlarını organize eden bir eğilimi ifade etmek için” kullanılır (Franzoi, 2003). Tutumlar, “belirli değer yargıları ve inançların ötesinde anlamlar taşır. Yaşam olayları, tutumların davranış ve hareket biçimlerini şekillendirmesinde önemli bir rol oynar. Tutumların sürekliliği, onları besleyen inanç ve değer yargılarının devam etmesine bağlıdır. İnançlar, tutum yapılarını etkileyerek özel dinamik baskılara maruz kalırlar. Hatta belirli bir tutum içindeki bir inanç özelliği kaybolabilir veya değişebilir. Bunun nedeni; tutumların sürekli dışsal etkilere maruz kalması ve bu durumun onların değişmesine” yol açmasıdır. İnsanlardaki ilk inançlar, “doğa olaylarının olumlu veya olumsuz şekilde meydana gelmesinden algılanıp zihinlerde yer etmesinden kaynaklanır. İnsanların tutumlarını şekillendiren bu baskı, korku ve dehşet veren olaylardan veya aksine insanlara olumlu şeyler

sunan eylem ve olaylardan etkilenir. Ancak tutum oluşumunda çevresel olayların etkisiyle birlikte, doğuştan gelen yeteneklerin de” rolü vardır (Bohner ve Wanke, 2002).

Tutum kavramı, tarihsel bağlamı içerisinde ele alındığında, özellikle İngilizce konuşulan toplumlardaki gelişimi dikkate alınır. Türkçeye ise sosyal psikoloji ile birlikte girmiş olup, bu sebeple görece yeni bir kavramdır. Ayrıca, İngilizce konuşulan toplumlardaki gibi, ülkemizde günlük hayatta yaygın bir biçimde kullanıldığı söylenemez. İngilizcede "tutum" teriminin yukarıdaki örnekler bağlamında kullanılmasının uzun bir tarihi bulunmamaktadır. 15 ve 16. yüzyıllarda bu terim, esasen resim ve heykelde figürlerin fiziksel olarak nasıl konumlandırıldığını anlatmak için kullanılmıştır. Daha sonraki yüzyıllarda ise terim, kişinin zihninden neler geçtiğini ima eden bedensel duruşu anlatmak için kullanılmaya başlanmıştır. Modern "tutum" terimi ise kişinin belirli bir konuda olumlu ya da olumsuz zihinsel konumunu ifade eden bir terim olarak 19. yüzyılın ortalarında ortaya çıkmıştır (Franzoi, 2003).

İngiliz sosyal psikolog Potter (1996), tutum teriminin belirli toplumlarda ve tarihsel dönemlerde neden yaygınlaştığı veya yaygınlaşmadığı konusunda tesadüfi olmadığını öne sürmektedir. Toplumsal ve tarihsel koşullardan biri, tutum ve ikna terimlerini derinlemesine zenginleştiren ve karmaşık hale getiren faktörler arasında demokratik rızanın politik sistemin temel bir unsuru haline gelmesidir. Başka bir deyişle, demokratik rızanın politik sistemde yer edinebilmesi için tutum ve ikna terimlerine olan ihtiyaç önemli hale gelmektedir. McGuire (Franzoi, 2003'te aktarılan) tarihsel olarak demokratik rızanın dört belirli dönem ve coğrafyada üretildiğini vurgular: M.Ö. 4. yüzyılda Atina, M.Ö. 1. yüzyılda Roma, İtalyan Rönesansı ve 20. yüzyılda dünya genelinde birçok yer. Bu dönemler ve coğrafyalarda demokratik rıza ve halkın politik desteği oylar yoluyla ifade edilmiş ve devam etmektedir.

1.1.1. Tutumun özellikleri

İnsanların “sosyal davranışlarını incelemek için inanç ve tutumları bir analiz aracı olarak kullanırken, bireylerin sadece fonksiyonel anlamda ifade ettikleri önem ve anlık davranışlardaki etkileri değil, aynı zamanda farklı özelliklerinin” de bilinmesi gerekmektedir. Tutumların belirli özellikleri şunlardır (Krech ve Crutchfield, 1980).

Tutumlar doğuştan gelmez, belirli bir nesne, kişi, grup veya olaylara karşı oluşturulur ve öğrenilirler. Bir kez meydana geldikten sonra belirli bir süre devam ederler, yani geçici düşünsel durumlar değildir. Tutumlar kişi ile nesneler arasındaki ilişkilere kararlılık ve düzenlilik kazandırır ve insan-nesne ilişkisinde, tutumlar aracılığıyla belirlenen bir yanlılık süreci ortaya çıkar. Tutumlar olumlu ya da olumsuz davranışlara sebep olabilir. Düşünce, duygu ve davranış eğiliminin bütünleşmesi olarak da tanımlanabilirler. Bir nesneye karşı olumlu ya da olumsuz bir tutum oluşması, o nesnenin diğer nesnelerle karşılaştırılmasından sonra mümkün olabilir. Bireysel tutumların oluşumu ile ilgili ilkeler, toplumsal tutumların oluşmasında da geçerlidir. Tutum, bir tepki şekli değil, daha çok bir tepki gösterme eğilimidir ve bir süreklilik üzerinde

olumlu ya da olumsuz olmaya doğru uzanır. Tutumlar kişiseldir; ancak çok sayıda bireyin tutumları ölçülerek grup tutumlarından söz edilebilir veya farklı grupların tutumları karşılaştırılabilir. Tutum, gözlenebilen bir davranış değil, davranışa hazırlayıcı bir eğilimdir ve kendisi değil neticeleri gözlenebilir. Tutum, bir psikolojik objedir ve psikolojik obje kişi için anlam taşıyan herhangi bir objeyi ifade eder. Tutumlar güdüleme gücüne sahiptir ve insanların sahip oldukları tutumları değiştirmek istememeleri, tutumların durağan olma özelliğini gösterir. Tutumlar bir duygu ögesi veya değerlendirme içerir ve dikkati, algılamayı ve bilgi sürecini etkiler.

1.1.2. Tutumların işlevleri

Sosyal psikologlar “uzun yıllar boyunca, tutumların hangi psikolojik ihtiyaçları karşıladığını gösteren çeşitli sınıflandırmalar geliştirmişlerdir, ancak bunu çeşitli terim ve kavramlarla gerçekleştirmişlerdir. Bu kavramlar genellikle birçok kişi için karışık gelebilir. Tüm çabalar tutum değişimini açıklamak içindir. Tutumların işlevlerine odaklananlar, önyargılı tutumları araştırırken, tüketici davranışını etkileyen tutumların işlevlerine odaklanmışlardır. Örneğin, bir restoranı tercih etmenin sebebi, oradaki yemekleri beğeniyor olmanız (faydacılık) veya başkalarına ne kadar zevk verdiğinizi göstermek istemeniz (sosyal kimlik) olabilir (Sakallı Uğurlu, 2018). Tutumun işlevlerine dair bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

1. Bilginin örgütlenmesine ve yaklaşma ve kaçınmaya rehberlik etmek: Dünya, temel düzeyde iyilik ve kötülük olarak ayrıldığında, derinlemesine bir sürece işaret etmektedir. Araştırmalar, insanların tutum nesnelerini bu boyutta değerlendirdiklerini ve bunu son derece hızlı bir şekilde gerçekleştirdiklerini ortaya koymaktadır. Katılımcılara tanıdık veya yeni bir uyarıcı (sözcükler veya resimler) gösterildiğinde, bu uyarıcının iyilik veya kötülük yönünde değerlendirilme süresinin bir saniyenin altında olduğu bulunmuştur. Bu durum, en azından bazı tutum nesneleri için değerlendirmenin otomatik bir süreç olduğunu göstermektedir. İyiyi ve kötüyü belirleme veya çevreyi dostça ve düşmanca olarak kategorize etme, tutumların en açık ve temel işlevi olarak görülmektedir. Bu nedenle, bu işlev, tutum işlevlerine ilişkin sınıflandırmaların temel bir parçasını oluşturmaktadır. Katz tarafından yapılan erken sınıflandırmalardan biri, bu işleve "bilgi işlevi" adını vermiştir. Tutumlar, aksi takdirde karmaşık ve belirsiz olabilecek çevreyi örgütleyen ve anlaşılmasını sağlayan bir yapı sağlamaktadır. Bu bağlamda, tutumlar, Sosyal Biliş ünitesinde ele alınan bilişsel şema kavramına oldukça benzerdir. Bir tutumun, bir bilişsel şemayı temsil ettiği kabul edilebilir. Bilgi sadece bilgi edinme amacına hizmet etmekle kalmaz, aynı zamanda faydacı bir işlevi de yerine getirir. Bir şeye yaklaşma veya ondan kaçınma konusunda bilgilendirilmek son derece faydalıdır. İnsanlar, çekici buldukları veya dostça gördükleri kişilere yaklaşırlar veya lezzetli buldukları yiyecekleri tüketirler. Katz'ın sınıflandırmasına dayanan birçok araştırmacı, bu işlevin ödül elde etmeye ve cezadan kaçınmaya yardımcı olduğunu iddia etmektedir (Sakallı Uğurlu, 2018).

2. Yüksek psikolojik ihtiyaçlara hizmet etmek: Kuşkusuz, birçok deneyim hoş veya hoş olmayan olarak nitelendirilebilir ve bu şekilde ödül ve ceza ile temsil edilebilir. Bu bağlamda, birçok tutumun faydacı bir amacı olduğu söylenebilir. Bazı araştırmacılar, bir tutumun nesnesinden kaynaklanan hoşlanma ve bunu ifade etme veya dışavurmaktan kaynaklanan hoşlanma arasında ayırım yapmanın gerekliliğini savunurlar; bu ikincisi ise dışavurumcu veya sembolik bir işlev olarak adlandırılır. Kişinin benliği için bazı tutumlar o kadar temel olabilir ki bu değerleri ifade ederek diğer insanlara yansır. Örneğin, kişi için açık fikirli olmak veya geleneksel değerlere bağlı olmak önemliyse, bu tutumları göstermek kişinin benliğini onaylar. Katz'ın sınıflandırmasında, bu sembolik işlev tutumun içsel değerleri ifade etmesi olarak adlandırılır.

Katz'ın sınıflandırmasında öne çıkan bir tutum işlevi, ego koruma işlevidir ve yüksek psikolojik ihtiyaçlardan biri olarak kabul edilebilir. Kişinin egosunu koruma işlevine sahip bazı tutumları olabilir. Psikanalitik teoriye göre ego koruma, kişinin bilinçdışı çatışmalarından kaynaklanan kaygıları gidermek için ego savunma mekanizmalarını kullanmasını ifade eder. Kişi bu çatışmalarla başa çıkamadığı için savunma mekanizmalarıyla kaygıyı azaltmaya çalışır. Bu bağlamda, kişinin edindiği bazı tutumlar savunma mekanizması olarak işlev görerek kaygısını azaltmaya yardımcı olur. Örneğin, bir kişi başarısız olduğunda bunu kabul etmek yerine egosunu korumak için, başarısızlığını kabul etmek yerine o konuda zaten başarısız olmadığını iddia edebilir. Bu gibi durumlar günlük yaşamda sıkça karşılaşılabılır ancak tutumların ego koruma işlevinin toplumsal sonuçları da bulunmaktadır, özellikle önyargılı tutumlarla ilişkili olanlar. Örneğin, homofobi veya xenofobi gibi toplumsal tutumlarda, kişinin karşıdaki hedef grup değil, kendi içsel çatışmalarından kaynaklanan nefret veya düşmanlık vardır. Bir kişi, içsel aşağılık duygusunu bastırdığında, bu duyguları toplumda dışlanan hedef gruplara yansıtarak egosunu korur. Ego koruma ihtiyacı kişinin içsel durumundan kaynaklandığı için, değersizlik duygularıyla boğuşan biri bu duyguları dışa vurabileceği bir hedef bulamadığında bunu yaratır. Böylece kişi kendi grubunu ve dolayısıyla kendisini diğerlerinden üstün hisseder ve değerli görür (Sakallı Uğurlu, 2018).

1.1.3. Tutum kuramları

Freedman ve diğerlerine (1993) göre “tutumların oluşum ve değişiminde bazı temel kuramsal yaklaşımlar” vardır:

- “Koşullanma ve pekiştirme: Bu teori, tutumları diğer öğrenilen davranışlar gibi alışkanlıklar olarak değerlendirir. Ayrıca, öğrenmenin diğer şekilleri için de geçerli ilkeler, tutumların oluşumunu belirler.
- “Özendiriciler ve çatışma: Özendiriciler ve çatışma teorisine göre, bireyler kazançlarını en üst düzeye çıkarmayı hedefleyen bir tutum benimserler.

- İşlevselcilik: İşlevselliğe dayalı kurama göre, tutumlar bireyin elde ettiği fayda veya yerine getirdiği işlev açısından değerlendirilir.
- “Bilişsel tutarlılık: Bilişsel tutarlılık kuramına göre, insanların genellikle bilişsel uyum içinde hareket etme eğiliminde oldukları ileri sürülür. Yani, mevcut tutumlarla uyumlu düşüncelerin kabul edilme eğiliminde olduklarını ifade eder.

1.1.4. Tutumların gelişimi ve oluşmasını etkileyen faktörler

İnsanlar “doğduklarında belirli tutumlara sahip değillerdir. Aslında tutumları sonradan öğrenirler. Bazı tutumlar, bireylerin kendi deneyimlerine dayanırken, bazıları farklı kaynaklardan elde edilir. Genellikle tutumlar, pekiştirme, doğrudan deneyim, taklit ve sosyal öğrenme yoluyla” kazanılır (Kağıtçıbaşı, 2006). Bir kişinin çoğu tutumu “12 ile 30 yaş arasında şekillenir ve bu dönemden sonra çok az değişir. 12-20 yaşları arasındaki ergenlik dönemi boyunca tutumlar yavaş yavaş oluşmaya başlar ve 21-30 yaşları arasındaki erken yetişkinlik döneminde giderek daha sabit” hale gelir (Morgan, 2000). Tutumlar, “birden fazla faktörün etkisi altında oluşurlar. Bu faktörler araştırma sonuçlarına göre gruplandırılmıştır” (Binbaşıoğlu, 1995).

Bireyin özellikle ilk yaşlarındaki yaşantıları: “Küçük çocuğun nesnelere, bireylere ve olaylara karşı geliştirdiği yaklaşım ve uzaklaşım tutumları, yaşamı boyunca önemli bir etkiye sahip olabilir. Bu tutumlar genellikle ebeveynlerden edinilen, kişisel deneyimlerden ziyade ağırlıklı olarak anne-baba tutumlarından kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte, çocuklar büyüdükçe ebeveynlerin tutumları üzerindeki etkisi azalırken, ergenlik döneminin başlangıcıyla birlikte farklı sosyal faktörlerin rolü giderek artmaktadır.”

Bireyin daha önce edindiği önyargı, dogma, inanç ve değerlerin etkisi: “Önyargı, hiçbir gerçek dayanağı olmayan veya eksik, yanlış bilgiye dayanan düşüncelerdir. Genellikle olumsuz bir tutum içerirler. Öte yandan inançlar ve değerler genellikle olumlu tutumlara işaret eder.”

Bireyin içinde bulunduğu grup ve toplum içindeki konumu: “Her birey, toplum içinde belirli bir konumda bulunmaktadır ve kendi tutum ve davranışlarını o konumun beklentilerine uygun bir şekilde düzenler. Zamanla, birey, bulunduğu grup veya topluluğun tutum ve davranışlarını benimsemeye yönelebilir, başlangıçta sahip olmasa bile.”

Bireyin benlik duygusunun etkisi: “Kişilik, bir bireyin kendisinin ne olduğu, nasıl biri olmak istediği ve çevresi tarafından nasıl algılandığı konusundaki farkındalığıdır. Bu durumlar, bireylerin tutumlarında değişiklik yapmalarına neden olabilir.”

Görülen öğrenimin etkisi: “Bir birey, eğitim süreci boyunca pek çok bilgi ve beceri edinerek alışkanlıklar geliştirir. Bu alışkanlıklar, tutumların, düşünsel ve bilişsel unsurlarını oluşturur. Bu unsurlarda meydana gelen değişiklikler tutumlarda da değişikliklere neden olabilir.”

1.1.5. Tutumların değişmesi ve tutum değişimine kuramsal yaklaşımlar

Bir insanın tavırlarının değişmesi, “başka birine etki etmeye çalışan herkesi yakından ilgilendirir. Bireylerin mevcut inanç yapılarını değiştiren ve sarsan bir bilgi ortaya çıktığında tavırları değiştirilebilir (Balci, 2005). Ancak güçlü tavırlar, zayıf tavırlara göre daha zor” değiştirirler (Kenrick vd., 2005). Bir kişinin tavırları iki şekilde değişebilir. “Birincisi kişinin farkında olarak veya olmayarak sahip olduğu tutuma aykırı davranış sergilemesidir. Bu durum nadiren de olsa tavır değişikliğine yol açabilir. Tavırlarda değişiklik yaratabilecek ikinci yol ise daha etkilidir ve ikna edici bir iletişim içerir. Özellikle ergenlik dönemindeki bireyler, yaşlılarından ve bazı güvendikleri kişilerden etkilenebilirler. Bu tür kişilerin ergen bireyle iletişimi, tavırlarının değişmesine” yol açabilir (Akpınar, 2006).

Tutumların değişiminde birçok sürecin rolü vardır. “Bu sürecin önemli bileşenleri çevresel ve genetik” faktörlerdir (Bohner ve Wanke, 2002). Etkili iletişim, “iletilen mesajın içeriğiyle yakından ilişkilidir. Dinleyicinin öne sürdüğü görüşün, mesajın ikna edici gücünü etkileyen önemli bir faktördür. Bazı durumlarda ise yalnızca öne sürülen görüş açıklanır ve karşıt bir görüş sunulmaz. Burada önemli olan, iletişim konusunun dinleyiciye ne kadar yakın ve ilgi çekici olduğudur (Kağıtçıbaşı, 2006). Aynı mesaj farklı ortamlarda iletilirse, etkileri de buna göre farklılık gösterecektir. Mesaj, kapsamlı ve karmaşık olmadığında sözlü iletişim, basılı yayınlardan daha fazla etki yaratır. Ancak kapsam arttıkça dinleyicinin zihninde sorular oluşursa, basılı yayınların etkisi artar çünkü dinleyici tekrar başvurabilir. Ayrıca gürültü, iletişim sürecinde bulunan ve iletilen mesaj ile alınan mesaj arasında fark yaratan bir unsur” olarak öne çıkar (Yüksel, 2005).

1.1.5.1. Heider’in Denge Kuramı

Psikolog Fritz Heider, tutarlılık kavramıyla ilgili çalışmış ve sonraki kuramlara ilham kaynağı olmuştur. Bir olaya yönelik tutumun, olaya neden olan kişiye yönelik tutumu değiştirebileceğini ve tutum benzerliği durumunda olayın kişiye atfedileceğini belirtir. Kişinin tutumu denge uyandırmalıdır aksi takdirde dengesizlik ve rahatsızlık yaşar. Heider, bir kişinin (A), diğer bir kişiye (B) ve bir tutum nesnesine (C) olan ilişkisini incelemiştir. Bu ilişki olumlu ya da olumsuz olabilir; hoşlanma, sevmeye, değer verme, saygı duyma, onaylama vb. olabilir. Ayrıca, üçlü birimler oluşturarak denge durumlarını açıklamıştır. Eğer üçü de olumlu ya da iki olumsuz bir olumlu tutum varsa ilişkide denge vardır. Aksi durumda bir dengesizlik yaratır ve kişi rahatsız olur (Heider, 1946).

Denge teorisine göre, kişi rahatsızlık uyandıran dengesizlik durumunu düzeltmek için harekete geçer ve bu süreçte en az çaba ilkesini benimser. İnsanlar dengesizlik durumundan dengeye geçmeye çalışırken genellikle tutum değişikliğini en aza indirmeye eğilimindedirler (Taylor vd., 2015). Eğer bir kişi A'yı sevmiyorsa ve aynı zamanda A'nın kendisi gibi B'yi de sevmediği durumda, A'nın dengeyi sağlamak için değiştireceği tutum, genellikle kendisi için en kolay

olanıdır. Bu durumda, ya B'ye olan tutumunu ya da C olarak temsil edilen sigaraya olan tutumunu değiştirecektir.

1.1.5.2. Rosenberg ve Abelson'un Bilişsel Dengeleme Kuramı

Rosenberg ve Abelson, Heider'in denge kuramından esinlenerek bilişsel dengeleme kuramını geliştirmiştir. Bu yeni kuramda, Heider'in olumlu ve olumsuz bağlarına ek olarak nötr (ya da ilgisiz) bağ da yer almaktadır. Ayrıca, Heider'den farklı olarak, insanların denge durumunu sağlamak için tutum değişikliği dışında başka yolların da olup olmadığını incelemişlerdir. Dengeye ulaşmak için, olumlu tutumu olumsuz veya olumsuz tutumu olumluya çevirmenin yanı sıra tutumun nesnesiyle olan ilişkiyi nötrleştirmek gibi alternatif bir yol da bulunabilir (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2017). Ayrıca Rosenberg ve Abelson, “öğeyi ayırıştırma ve öğelerden birini güçlendirmek” olmak üzere iki denge durumu sağlama yolu daha eklemişlerdir. Kısaca Rosenberg ve Abelson, bilişsel dengeleme kuramında;

1. “Nötrleme
2. Ayırıştırma
3. Güçlendirme olarak üç yeni öge eklemiştir.”

1.1.5.3. Festinger'in Bilişsel Çelişki Kuramı

Leon Festinger'in bilişsel çelişki teorisi, tutum değişimi konusunda en yaygın ve en çok tartışılan kuramlardan biridir. Festinger ve arkadaşlarının yaptığı iki çalışma, bu kuramın temelini oluşturur; biri katılımcı gözlem, diğeri deney metoduyla gerçekleştirilmiştir. İlk katılımcı gözlem çalışması, kehanetlere inanan bir tarikatın üyelerinin inançlarıyla ilgilidir. Tarikat, dünyanın 21 Aralık 1955'te sona ereceğine inanıyordu, ancak bu gerçekleşmedi. Festinger ve arkadaşlarına göre, tarikat üyeleri dünya yok olmadığı için bilişsel bir çelişki yaşamak yerine inançlarını güçlendirdiler. Araştırmacılar, tarikatın içine girerek onları gözlemledi ve bu deneyimleri raporladı. Grup, başlangıçta bir uzay gemisinin geleceğine inanmış ve bu inançlarını, gerçekleşmemesine rağmen çeşitli yorumlarla sürdürmüştür. Bu çalışma, deney ortamında değil, kontrolsüz bir şekilde gerçekleştirilmiş olup sadece gözlem ve raporlardan ibarettir (Cooper, 2016).

Festinger'a göre, bireyler dış dünyayı zihinsel olarak temsil ederler. Bütün dünya algımız, zihinsel temsiller şeklinde oluşur. Bu temsiller zaman zaman tutarlı ya da tutarsız olabilirler. İnsanlar, bilişsel temsilleri ile zihinsel çelişkiyi tercih etmezler ve bu durumdan rahatsızlık duyarlar (Cooper, 2016). Zihinsel çelişki ve psikolojik rahatsızlık, bireyi çelişkiyi azaltmaya ve uyuma ulaşmaya yönlendirir. Çelişki olduğunda birey, çelişkiyi azaltmaya çalışırken aynı

zamanda çelişkiyi artırabilecek durumlardan ve bilgilerden aktif bir şekilde kaçınacaktır (Festinger, 1957).

Festinger'in bilişsel çelişki kuramı, bireylerin çevreleriyle, kendi düşünceleriyle ya da diğer insanların davranışlarıyla ilgili bilgi, fikir ya da inançlar arasındaki çatışmaların sadece kendi başlarına bile motive edici bir faktör olduğunu belirtir. Bu çatışmaların varlığı, onları azaltma veya ortadan kaldırma eğiliminde baskı yaratır. Çatışmaları azaltma baskısının gücü, çatışmanın büyüklüğünden kaynaklanır. Başka bir deyişle, çatışma bir ihtiyaç veya gerilim durumu gibi davranır. Çatışmanın varlığı açlığın varlığının yemek yeme eylemlerine yol açtığı gibi, çatışmayı giderme eylemlerine yol açar. Aynı zamanda çatışmanın artması, çözme eğiliminin arttığı ve çatışmayı artıracak durumlardan kaçınma eğiliminin arttığı bir güdü gibi davranır (Festinger, 1957).

1.1.5.4. Bem'in Kendini Algılama Kuramı

Daryl Bem, bilişsel çelişki teorisine karşı çıkararak dengesiz durumların ortaya çıkmasıyla ilgili olarak, kişilerin motivasyonlarının bilişsel çelişkileri azaltmak yerine kendi algılarıyla ilgili olduğunu belirtmiştir. Kendini algılama kuramına göre, kişiler öncelikle kendi davranışlarını gözlemleyip algılar ve daha sonra tutumlarını değiştirirler. Bu kurama göre, bireylerin davranışlarının ardından gelişen algıları, tutumlarını şekillendirmektedir. Bu anlayışa göre, insanların içsel motivasyonları ve davranışları arasındaki ilişki derinlemesine incelenmektedir (Plotnik, 2009:590).

Bem'e göre, gerçek tutumlarımızın ne olduğunu tam olarak bilemeyiz, bunun yerine davranışlarımızın bir göstergesi olarak tutumlarımızı çıkarabiliriz. Örneğin, bir restorana gittiğinizde menüden et yemeğini seçtiğinizde, bu davranışınız et yemeyi sevdiğinizi yansıtabilir. Tutumunuzu fark etmenizi sağlayan şey ise o anki davranışınızdır. Bem, Festinger'in deneyinin sonucunu makul bulur, fakat bunun sadece bilişsel çelişkiyi dengeleme çabasıyla açıklanamayacağını belirtir. Örneğin, Festinger'in deneyinde 1 dolar verilen denekler, bir şeyin zevkli olduğunu iddia ettiklerinde, aslında yalan söylemiş olurlar ve bu yalan için 1 doların yeterli bir miktar olmadığını düşünerek gerçekten sevdiklerine inanırlar. Aynı şekilde, 20 dolar verilen denekler için ise bu miktar yalan söylemek için yeterli olduğundan, parayı alarak yalan söylediklerini kabul ederler. Kendilerini işin zevkli olduğuna ikna etmelerine gerek kalmaz. Benzer şekilde, Bem'in Kendini Algılama Kuramı gibi, bir kişinin tutumuna aykırı fikirleri ifade etmesi için sağlanan miktara bağlı olarak, katılımcının bu ifadelere inanma olasılığının azaldığı gözlemlenmektedir. Bununla birlikte, kendini algılama kuramına göre, katılımcı tepkisini, kendi davranışlarına dayandırma eğilimindedir. Temelde, algılanan davranışsal tepki önceliklidir. Bireyler, tutumlarını, kendi davranışlarını ve bu davranışların gerçekleştiği koşulları dışarıdan bir gözlemci gibi inceleyerek anlama eğilimindedirler (Taylor vd., 2015: 150). Bem'in Kendini Algılama Kuramı, insanların tutumlarını nasıl fark ettikleri ve

bilgi işleme süreci ile ilgiliyken, Bilişsel Çelişki Kuramı ise fikirler ve tutumlar arasındaki tutarsızlık durumundan kaynaklanan ve bu durumun yarattığı rahatsızlık duygusundan kurtulma dürtüsüyle ilgilidir (Sakallı, 2010: 170).

1.1.6. Tutum-davranış ilişkisi

Davranış, “ortam, alışkanlık, tutum ve beklentilerin karmaşık etkileşimiyle ortaya çıkar. Eğer bu faktörler aynı doğrultuda veya tutarlıysa, davranışın öngörülmesi daha güvenilir olur. Her bir faktörün gücü, aynı anda var olan diğer faktörlerin gücü ve sayısıyla sınırlıdır. Zıt tutumlara sahip iki kişi, benzer şekilde davranabilirler. Tutum, belirli bir davranışın potansiyel göstergesi olabilir, ancak her zaman gerçekleşeceği anlamına gelmez. Yani tutum, davranış için gerekli ve yeterli olmayabilir, sadece etkili olabilir. Tutuma uymayan bir davranışın temel nedeni, bireyin tutumunu davranışla birlikte nasıl ifade edeceğini öğrenmemesidir. Hayatın her aşamasında, sosyalleşme süreci tutuma uygun şekilde davranmayı öğrenmeyi amaçlar. Ancak bireyin kendi tutumuna uygun davranması her zaman toplumun belirlediği rol davranışlarına denk düşmeyebilir. Karmaşık durumlarda, toplumun beklentilerine uygun davranmayı öğrenmek genellikle zor bir süreçtir. Birey, kendi tutumuna uygun davranırken toplumun beklentilerine ters düşse bile, bu durum daha da zor olabilir” (Kağıtçıbaşı, 2006).

Bir kişinin tutumunu anlamak için, “tutumun davranışsal yönüne bakmak yardımcı olabilir. Ayrıca, davranışlar da tutumları etkileyebilir. Genellikle, doğuştan gelen tutumlar değil, çeşitli etkenlerden etkilenecek sonradan oluşturulan tutumlar vardır. Bazı araştırmalar, tutumların erken yaşlarda geliştiğini ancak yeni bilgiler, öğrenme ve deneyimlerle tutumların değişebileceğini” göstermektedir (Kağıtçıbaşı, 2006). Bir bireyin “bir toplumda veya grupta uyum içinde yaşaması zorunluluğu, o toplumun beklentilerine uygun davranış sergilemeye doğal olarak yöneltir. Bu nedenle, bir birey, kendi tutumuyla uyuşmasa bile bu davranışları benimsemeyi” tercih edebilir (İnceoğlu, 2000). Tamamen olgunlaşmış bir tutum “karmaşık bir yapıya sahiptir. Bu, bir bireyin kendi, diğerleri, nesneler, olgular veya sorunlar hakkındaki değerlendirmelerini kapsar. Bu tür değerlendirmeler, gözlemlenebilir ve ölçülebilir bilişsel, duygusal ve davranışsal yapılar içerir. Bu yapıdaki gelişim, değişim ve oluşumları” etkiler (Kağıtçıbaşı, 2006).

Sonuç olarak, tutumların hemen hemen her zaman davranışları etkilemesi kolay olmayabilir. Bunun yanı sıra, normlar, alışkanlıklar ve öğrenme süreçleri, çevresel etkenlerin de rol oynadığı düşünülmektedir, davranışlar konusunda tutarlılık sağlamak zor olabilir (İnceoğlu, 2000).

1.1.7. Tutum ve toplum

Bir grubun “tamamının tutum düzeyi araştırıldığında, bireylerin tutumları hakkında tek tek bilgi sahibi olmaya gerek olmadığı, yani cevapların ortak tutabileceği belirtilir. Bu uygulamanın

tutumların daha gerçekçi bir biçimde meydana çıkmasını artırdığı" öne sürülmektedir (Tavşancıl, 2005). İnanç, "tutum ve spor kavramları insanlık tarihinin başlangıcıyla birlikte toplumsal normların bir parçası haline gelmiştir. Ayrıca toplumun sosyal, kültürel ve davranış kalıplarını şekillendiren önemli ilkeler olarak ortaya çıkmıştır. Bu fikirlerin geçmişte olduğu gibi bugünün ve yarının toplumsal yaşamında önemli bir yer tutacağı açıktır. Pek çok psikolojik faktörün tam ve net bir şekilde anlaşılmasının ardından kişiyi sosyal bir grup olarak kabul etmek mümkün hale gelir. Tüm insanların hayatını etkileyen sosyal etki alanları vardır. Pek çok davranış, başkalarıyla olan ilişkileri anlama, gözlemleme ve onlar hakkında verilen belirli yargılara dayanarak ortaya çıkar. Kişinin entelektüel dünyası, farklı ilişkilerden aldığı duyguların karmaşık bir sonucu gibi görünmektedir. Kişi birçok çelişkili veya tutarsız fikrin tutsağıdır. Bütün bu insanlar birbirine benzer ve birbirinden dağınık farklı görüş, yargı ve ilkelere sahip olsalar da her insanın düşünce yapısı, davranış tarzı ve davranış işaretleri kendi içinde yapılandırılmış bir bütün oluşturur (Tolan vd., 1991).

Çevremizdeki her bireyin, insanlara, nesnelere, düşüncelere ve olaylara karşı farklı tutumları olduğunu gözlemleyebiliriz. Bu tutumlar, nasıl tepki vereceğimizi belirlemede önemli bir rol oynar. Ayrıca, sosyal ortamlardaki davranışlarımız da bu ortamlara yönelik tutumlarımız tarafından şekillendirilebilir. Bu nedenle, tutumlarımız sosyal psikolojinin önemli bir konusunu oluşturur çünkü bireyin sosyal ortamdaki davranışları bu tutumlar tarafından incelenebilir (Aydın, 1985).

1.1.8. Tutumların ölçülmesi

İnsan davranışlarının kökeninin, insanların kendi tutumlarından kaynaklandığı fikri oldukça yaygındır. Bu düşünceye dayanarak tutumların ölçülmesi önemli bir konudur (Özgüven, 2002). Tutum-davranış ilişkisinin anlaşılması ve tutumdan davranışın tahmin edilmesi, öncelikle tutumların güvenilir bir şekilde ölçülebilmesine bağlıdır. Bu nedenle sosyal psikologlar, tutum ölçümlerinde kullanılan çeşitli yöntemler geliştirmişlerdir (Tavşancıl, 2005).

Bogardus tarafından 1925 yılında geliştirilen ilk yaygın olarak kullanılan yöntem, "doğrudan tutumları araştırmayı amaçlamaktadır ve çeşitli etnik gruplar arasındaki "sosyal mesafe"yi incelemektedir. Daha sonra Thurstone, klasik çalışmalardan ve psikofizikten türetilen "denge" yöntemini kullanarak kişiliği ölçmek için bir ölçek oluşturma yöntemi önerdi. Öte yandan Likert, 1932 yılında Thurstone'un yönteminin bazı güçlü fikir ve yöntemlerini kullanmadan, birçok konuya uygulanabilecek davranış testleri oluşturmak için bir yöntem geliştirdi ve bunu Guttman'ın toplu ölçeklendirme yöntemi izledi. Bu çalışmalar psikolojik değerlendirme alanında kişiliğin değerlendirilmesine birçok katkı sağlamıştır (Şerif ve Şerif, 1996; Tezbaşaran, 1996).

Günümüzde kalite ölçeklerinin kullanımı kafa karıştırıcı hale gelmiştir. Bu durumdan en iyi şekilde Likert ölçeğinin duygusal ölçekle birleştirilmesiyle yararlanılmıştır. Likert ölçeğinin

birçok modern araştırmaya büyük katkı sağladığı açıktır. Ayrıca ölçülen karakter alanında birden fazla önemli boyutu temel alan Likert ölçeği, araştırmacıların psikolojik veri analizinden yüksek hesaplamalı yöntemlere kadar çeşitli şekillerde seçim yapmasını kolaylaştırmıştır (Michael ve Graham, 2007). Likert ölçeği davranışsal istatistiklerin hazırlanmasında en kullanışlı yöntemlerden biridir. Likert bu ölçeği emperyalizme, enternasyonalizme ve kara soruna yönelik tutum analizinde ortaya koydu. Bu ölçek, "belirli bir konuya ilişkin ve bunu yapan kişi tarafından benimsenen çok sayıda fikir veya ifadenin toplanması ve bu sözlerin tek bir konuya uygulanması ve her ne olursa olsun ifadeye verilen tepkilerin kaydedilmesi" ilkesine dayanmaktadır. Yanıt seçenekleri "Kesinlikle katılıyorum, katılıyorum, kararsızım, katılmıyorum, kesinlikle katılmıyorum" şeklindedir. Her bir maddenin toplam puanla olan ilişkisi incelenir ve diğer örneklerle aynı ölçümü yapmayan maddeler çıkarılır (Krech ve Crutchfield, 1980).

1.1.9. Tutum ve spor

Sporun olası tutumlar üzerindeki etkilerine dair yaklaşımlar, genetik eğilimler ve çevresel faktörlerin, beden eğitimi ve spor alanında olduğu gibi diğer alanlarda da uzun bir geçmişe sahip olduğunu yansıtmaktadır. Örneğin; 5. yüzyılda, "Karanlık Çağ" olarak adlandırılan ve toplumsal gelişmeyi askıya alan bir dönemde, Hz. İsa'nın ölümünden sonra bin yıl boyunca, sporun tutumlar ve dini inançlar üzerinde olumsuz etkileri olduğu bilinmektedir. Bu dönemde, Katolik kilisesinin ruhun üstünlüğüne vurgu yapmasıyla bağlantılı olarak, bedeni bağımsızlığa esir etme eğilimi önem kazanmıştır. Antik Olimpiyat Oyunları'nın Roma İmparatoru Kral Thececosius'un emriyle sona erdirilmesi, sporun 15. yüzyıla kadar dinsel baskıların gölgesinde kalmasına sebep olmuştur (Üzüm ve Mirzeoğlu, 2003). Özellikle 20. yüzyılda Avrupa'da, bazı dini akımların spora karşı tutumlarının öne çıkmasıyla, sporun doğasına aykırı şiddet olayları meydana gelmiştir. Örneğin; Protestan Glasgow Rangers ve Katolik Celtics takımları arasındaki maçta taraftarların dini müzikleri çalması sonucu 62 kişinin hayatını kaybettiği olay, bu duruma örnek teşkil etmektedir (Erkal, Güven ve Ayan, 1998).

Ülkemizde ise, "bazı yanlış dini inançların, tutumların ve hurafelerin hala spor üzerinde belirgin etkilere sahip olduğu" gözlemlenmektedir. Örneğin; bazı insanlar, İslam tarihindeki "Kerbela" olayını yanlış yorumlayarak futbol gibi toplu oyunlara karşı olumsuz bir tavır sergilemektedirler. Bu gibi örneklerden anlaşılacağı üzere, "bir toplumdaki dini inançlar ve tutumlar ile sporun zaman içinde sürekli çatışma içerisinde olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, bu iki kurumun toplumsal işlevleri arasında paralellikler bulunduğu da unutulmamalıdır. Her ikisinin de amacı, bireyleri fiziksel ve zihinsel olarak ruhsal doygunluğa" ulaştırmaktır.

1.2. Spor

Spor kelimesi, Latince kökenli olup İngilizce'ye geçerek "disport", "dysport", "desport" biçimlerinde kullanılmış ve ekleri atılarak "sport" şeklini almıştır (Erdemli, 1996). Sporun anlamı eğlenmek, keyifli vakit geçirmek, rahatlamak ve oyalanmaktır. Robert Hessen'e göre spor ise "doğaya olan özlem, bedensel olgunluk için gösterilen çaba ve Anglo Norman ırkının keyif aldığı Germen içgüdüleri" olarak tanımlanmaktadır (Voight, 1988).

Sporun "kökenine indiğimizde tarihte spor denildiğinde akla her zaman Antikçağ gelir. Oysa Antikçağ'daki spor etkinlikleri, günümüzdeki anlamıyla beden eğitimi ve yarışma sporlarıdır. Bu iki etkinlik sporun temel taşıyıcıları olarak kabul edilebilir. Günümüzde ise spor, yalnızca yarışmayı değil aynı zamanda yarışmayı da içine alan sportif mücadele veya sportif uğraş haline gelmiştir. Spor kavramının ortaya çıkışı, 14. yy'da İngiltere'de başlayan ulusallaşma hareketiyle olmuş ve sözcük olarak da ilk defa İngiltere'de" ortaya çıkmıştır (Erdemli, 1996).

Spor, insanın mücadele azmini kullanarak üstün gelme ve başarılı olma amacıyla düzenli kurallar bütünlüğü içinde yaptığı fiziksel etkinlikleri ifade eder (Kuru, 2000). Spor, bir ya da daha fazla kişinin belirli bir zaman ve mekânda, gözle görülür değişiklikler ve belirlenmiş bir amaç doğrultusunda organize bir şekilde gerçekleştirdiği insan davranışlarıdır (Mathey, 1969). Performans artırıcı bedensel aktiviteleri içeren spor, çeşitli amaçlar ve araçlarla yapılan, önceden belirlenmiş ve benimsenmiş kurallara farklı derecelerde uymayı gerektirir (Gezgin ve Amman, 1993).

Spor, genellikle rekabete dayalı olarak kişisel veya toplu oyunlar şeklinde düzenlenen yarışmaların, belirli kurallara göre gerçekleştirilen fiziksel hareketlerin bütünüdür (Çoknaz, 1998). Spor, insanın fiziksel, ruhsal ve zihinsel yeteneklerinin gelişimine katkıda bulunarak verim gücünü artırmasına yönelik faaliyetlerin tamamını kapsar. Aynı zamanda spor, belli düzenlemeler çerçevesinde fiziksel aktiviteyi, motor becerileri, zihinsel kapasiteyi, ruhsal dengeyi ve sosyal etkileşimi geliştiren; ardından bu gelişmelerin belirli kurallar içinde yarıştırlmasını amaçlayan biyolojik, pedagojik ve sosyal disiplinlerin birleşimini içerir (İnal, 2000).

Spor, bireysel veya takım oyunları şeklinde belirli kurallara göre yapılan ve genellikle yarışmalara konu olan bedensel aktivitelerin tümüdür, bu aktiviteler farklı perspektiflerden incelendiğinde eğitim ve sosyal açıdan da önem taşır. Sporcular için teknik ve fiziksel çabanın bir sonucu olarak kazanmaya odaklanırken, izleyiciler için rekabetçi bir estetik gösteri olarak algılanabilir. Aynı zamanda spor, toplumun çeşitli yönlerini yansıtan bir ayna olabilirken bazen toplumu etkileyebilen bir amaç olarak da rol oynar; bu nedenle spor son derece önemli bir toplumsal kurumdur (Erkal, 1992).

Spor yapan bireylerin psikolojik olarak spor yapmaktan haz aldıkları ve mutlu oldukları bilinmektedir. Günümüzde stresin yaygın bir problem olması göz önüne alındığında, sporun bu durumla baş etmede en önemli faktörlerden biri olduğu kabul edilmektedir. Bireylerin sıkıcı

günlük yaşamlarını ve bakış açılarını spor aracılığıyla değiştirmek mümkündür. Spor, bireylerin gevşemesine ve rahatlamasına ek olarak, kendilerini mutlu hissetmelerini ve bir şeyler başardıkları için hazzı deneyimlemelerini sağlar (Güçlü, 2005, 16).

İlk sosyal girişimlerin toplumsal olayları hazırlaması, spor alanında da çeşitli yeniliklere yol açmaktadır. Bu durum aynı zamanda düzensiz ve önemsiz davranışların zaman içinde birikerek yeni patlamalara neden olmasına zemin hazırlar. Spor, toplumsal etkinliği artırmanın bir yolu olarak çekirdek aileyi teşvik etmektedir. Ailedeki tüm bireylerin spor yapması, toplumun her yaş grubunun spor yapmasına denk gelmektedir (Karasüleymanoğlu, 1989). Sporun endüstrileşme ile ilgili boyutları da bulunmaktadır; ancak, sporun temel ilkeleri endüstrileşmeden önce ortaya çıkmıştır. Aslında, 18. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan sanayi devriminin, tüm toplumsal alanlarda hissedilen etkileriyle birlikte kendini gösterdiği bilinmektedir. Bununla birlikte, sporun geleceğini belirleyen ilkeler ve eğilimler aslında 17. yüzyılda şekillenmeye başlamıştır (Kurt ve Atayman, 1997).

Spor, geçmişte sadece boş zamanları değerlendirmek için bir faaliyet olarak görülse de zamanla rekabet ve kazanma unsuru ortaya çıkmıştır. Önceleri, sporun bu şekilde ele alınmasının bir sonucu olarak, sporun oyun yönü daha baskındı ve tüm fiziksel aktiviteler spor terimi altında toplanmaktaydı. Günümüzde bile sporun oyunun bir parçası olma özelliği devam etmektedir. Spor, rekabeti, yoğun çalışmayı ve mücadeleyi içeren, yetenekleri geliştirmeyi hedefleyen, aynı zamanda ödül ve cezanın bulunduğu bir eylem olarak bir oyunu ve yarışmayı birleştirir (Altınok, 2005). Spor, yüksek düzeyde fizyolojik, psikolojik, teknik ve estetik özellikleri gerektiren, yarışmaya dayalı ve katı kurallarla çevrili bir etkinlik olarak beden eğitimi faaliyetlerini çeşitli branşlarda özelleştirerek somutlaştırır (Aracı, 2006).

Spor, çeşitli niyetlerle ve araçlarla gerçekleştirilen, önceden belirlenmiş ve benimsenmiş kurallara uymayı gerektiren aynı zamanda fiziksel performansı arttırmayı hedefleyen aktivitelerdir. Spor, kendi özgün kurallarına sahip bir kurum olarak kabul edilir; bazı yönleriyle oyunu, bazı yönleriyle işi andırır, yarışma biçiminde gerçekleşir, profesyonelleşmeye uygun ve temelde fiziksel eforun öne çıktığı bir serbest zaman etkinliğidir. Bu tanımlarla birlikte, sporun sosyolojik boyutunu en iyi şekilde ifade eden tanımın Magnane (1961) tarafından yapılan tanım olduğu kabul edilebilir (akt; Kızılkaya, 2009). Bu tanıma göre, sporun kurumsal bir yapıya ve kurallara sahip olduğu vurgulanmaktadır. Sosyal gerçekliğin bir kurum olarak kabul edilebilmesi için onaylanmış olması, bireylerin sosyal gereksinimlerini karşılaması ve sürekliliğinin olması gibi belirli özellikleri taşıması gerekmektedir. Dolayısıyla sporun bir kurum olarak kabul edilmesi makuldür.

Her sporcunun kendine özgü kuralları olan spor, mutlaka belirli kurallar dahilinde icra edilir. Aynı zamanda spor, temelde bir oyundur; oyunun kavramını ve özelliklerini içerir. Oyun, belli bir zaman ve mekân içinde tamamen zorunlu kurallara uygun olarak gerçekleştirilen, ancak özgür iradeyle kabul edilen bir amaca sahip bir eylem veya faaliyet olup aynı zamanda gerilim ve sevinç duygularını barındırır (Huizinga, 1995). Oyunun özelliklerini kısaca özetlemek

gerekirse; “oyun tamamen doğal ve özgürdür. Oyunda dışarıdan herhangi bir amaç veya baskı oluşturulamaz. Oyunda bir araya gelinerek denge sağlanır ve farklı yönelimler ile birbirine zıt durumlar” ortaya çıkar (Erdemli, 1996)

1.2.1. Sporun önemi

Spor, profesyonel faaliyetlere dönüşebilecek bir yapıya sahiptir ve bu aktivite iyi bir şekilde icra edildiği takdirde profesyonelleşme potansiyeline sahiptir. Ülkemizde, spordan geçimini sağlayan birçok kişi bulunur; bunlar aktif ve pasif katılımcılar olarak ikiye ayrılır. Aktif olanlar direkt spordan gelir elde ederken, pasif olanlar spor tesislerinde çalışanlar veya spor malzemeleri satanlar gibi dolaylı olarak kazanç sağlarlar. Spor, oyun ve sağlık unsurlarını bir araya getiren önemli bir konsepttir. Katılım amaçları geniştir: eğlence, dinlenme, sağlık, güçlenme, sosyal çevre kazanma ve para kazanma gibi çeşitli nedenler vardır. (Aracı, 2006).

Sporun önemi çeşitli yönleri kapsar. “Bireyin kişisel gelişimi açısından, spor insan vücudunda kuvvet, çeviklik, esneklik, çabukluk ve dayanıklılık sağlayarak günlük aktivitelerini en verimli şekilde sürdürmesine yardımcı olur ve aynı zamanda sağlam bir moral yapısı ile beraber gelişmiş kemik ve kas yapısı, hastalıklara karşı direnç artışı ve iyi postür alışkanlıkları geliştirir. Toplumsal açıdan bakıldığında, spor bireye arkadaşlık, sevgi, saygı, hoşgörü, liderlik gibi nitelikler kazandırdığı gibi iyi ve doğruyu takdir etme becerisi de kazandırır. Ekonomik açıdan spor bireyin günlük işlerini en verimli şekilde yapmasını sağlarken yapıcılığını ve üreticiliğini de artırır ve görev sorumluluğunu kazandırır. Spor aynı zamanda çocuklar ve gençler için de son derece önemlidir; fizyolojik gelişme, fiziksel sağlık ve iyi bir kişilik oluşturulmasında ve ruh sağlığı bakımından yararlıdır. Ayrıca spor, genç nesillerin sosyal kaynaşma ve kültürel kalkınmaya katkıda bulunur. Ulusal ve uluslararası ilişkilerde de sporun önemi büyüktür; spor bütün ülkeler tarafından önemsenir ve uluslararası platformlarda ortak bir dil oluşturur. Ülkeler arası spor müsabakaları yakınlaşmayı sağlar, karşılıklı saygı ve sevgi ortamı yaratır ve bu sayede dünyada kalıcı dostluklar oluşarak ülkeler arasında barışa katkıda bulunur. Ayrıca spor, iç ve dış turizmin gelişmesine de katkıda bulunan önemli” bir araçtır. Sonuç olarak, çağımızda spor kültürle ayrılmaz bir parça olarak kabul edilir ve bilimsel açıdan incelenir (Aracı, 2006).

1.2.2. Sporun işlevselliği

Spor, profesyonel bir faaliyet haline dönüştürülebilecek bir yapıya sahiptir. Eğer doğru bir şekilde icra edilirse, kişiler profesyonelleşebilir. Ülkemizde birçok insan, sadece spora adanmış ve maddi gelir elde eden insanlar bulunmaktadır. Spora aktif olarak katılanlar, doğrudan sporla para kazanan kişiler iken; spor aracılığıyla geçimini sağlayanlar da spora pasif katılan kişilerdir. Spor aynı zamanda oyun ve sağlığı birleştiren önemli bir kavramdır. Bireylerin bu faaliyete

yönelmesinin amacı oldukça geniş ve değişken bir yelpazeyi içerir; eğlenmek, hoşça vakit geçirmek, dinlenmek, sağlığı korumak, güçlü olmak, sosyal çevre edinmek, para kazanmak gibi. Sporun evrensel nitelikte bütünleştirici bir aktivite olduğunu göz ardı etmemeliyiz. Türkiye'nin genç nüfusunun spora olan ihtiyacı oldukça fazladır ve günümüzde spor yapmanın sağlık ve uzun ömür açısından önemi artmıştır. Spor, evrensel bir boyut kazanarak, dünyanın hemen her yerinde artan bir katılımla yaygınlaşmaktadır. Spor aracılığıyla insanlar bir araya gelerek sosyal çevrelerini geliştirirler, kendilerine olan özgüvenleri artar ve sağlıklı bir yaşam sürerler. Ayrıca spor, çocuğun her yönden gelişmesine büyük katkıda bulunur. Sosyal çevre, spora olan ilgiyi etkileyen en önemli unsurlardan biridir ve ailenin rolü büyüktür. Uluslararası alanda yapılan sporun ülke ekonomisine olumlu katkıları da bulunmaktadır. Günümüzde spor, toplumun moral düzeyi için oldukça önemli bir role sahiptir. Medya da toplumun bu ilgisini çeken spor konularını gündemde tutarak spora olan ilgiyi devam ettirmektedir. Bu sayede, insanlar medya aracılığıyla spora pasif olarak da olsa katılmaya devam ederler (Bayraktar ve Sunay, 2007).

Tanımlar ve açıklamalar, gençler, çocuklar ve yetişkinlerin hayatlarında sporun önemli bir role sahip olduğunu açıkça göstermektedir. İnsanlar hayatlarının belirli bir döneminde mutlaka spor etkinliklerine katılmışlardır, bu katılım aktif ya da pasif olabilir. Spora olan ilgi ve katılımın temel sebebi, sporun insanlara sağladığı faydalar ve etkileridir. Bu faydalar, sporun işlevselliği bağlamında anlatılmaktadır. Günümüzde ve toplumumuzda sporun çeşitli işlevleri olduğu sürekli olarak karşımıza çıkmaktadır. Sporun işlevlerine baktığımızda;

1. Sporun haz, eğlence ve mutluluk işlevi: Bu işlev, “sporun en önemli ve en yaygın faydasıdır. İnsanlar çeşitli spor etkinliklerine katılarak stres atarlar ve rahatlarlar. Spor, insanın belirli bir süre için bile olsa sorunlarından uzaklaşmasına, günün yorgunluğunu atmasına ve spor sırasında hiçbir şey düşünmemesine yardımcı olur. Bu şekilde insan, kısa bir süre için bile olsa hayatın getirdiği olumsuzluklardan uzaklaşarak haz, mutluluk ve eğlence yaşar” (İkizler, 2000).
2. Sporun sağlık işlevi: Endüstrileşmenin etkisiyle, insanlık, geçmiş dönemlerden farklı olarak, kas gücü yerine makine gücünü kullanmaya başlamıştır. Teknolojinin sürekli olarak gelişmesi ve yayılması, günlük yaşamdaki fiziksel aktivitelerin azalmasına neden olurken aynı zamanda aşırı beslenme gibi faktörlerle birlikte önemli sağlık sorunlarına, özellikle de kalp-damar hastalıklarına yol açmaktadır. Bu süreç sonucunda spor, sağlık açısından kaçınılmaz bir aktivite haline gelmektedir. İnsanlar, yoğun tempoya sahip oldukları bu dönemde, sağlıklı bir yaşam sürdürebilmek için zaman ayırmak isterler. Bu bağlamda, düzenli spor yapmak ve sportif faaliyetlere zaman ayırmak, sağlıklı bir yaşam sürdürebilmenin temel ve önemli koşullarından biridir (Kızılkaya, 2009).
3. Sporun gelir sağlama ve meslek işlevi: Spor, büyük bir iş ve çalışma alanı oluşturarak özellikle günümüzde ekonominin en önemli sektörlerinden biri haline gelmiştir; milyonlarca dolarlık bir endüstri haline gelerek. Artık spor, insanlara ekonomik kazanç sağlama fırsatı sunmaktadır. Televizyon gelirleri, reklamlar, sponsorluk anlaşmaları, seyirci gelirleri ve ürün satışları gibi çeşitli kaynaklardan elde edilen gelirlerle birlikte

spor, büyük bir ekonomik alan oluşturmaktadır. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de sportif etkinliklere büyük önem verilmesi, sporun ekonomik boyutunun önemli bir göstergesidir. Ayrıca günümüzde birçok insan hem ülkemizde hem de dünya genelinde sporu bir meslek olarak icra etmektedir (Altınok, 2005).

4. Sporun statü işlevi: Spor, uzmanlık gerektiren bir etkinlik haline gelmiş olup, bu alanda faaliyet gösteren kişilere sosyal bir statü kazandırmaktadır. Sporla uğraşan bireyler, kendilerini bu alanda tamamlayarak geliştirmekte ve toplumda saygın bir konuma ulaşmaktadırlar. Dahası, toplumun alt tabakasından gelen bireyler spor aracılığıyla farklı sosyal katmanlarda yer edinme fırsatı bulmaktadırlar. Bu sayede bireyler, kendilerini spor yoluyla ifade ederek ve toplum içinde yer edinerek sosyal statülerini güçlendirmektedirler. Dolayısıyla spor, bireylere toplum içindeki konumlarını arama ve bulma fırsatı sunmaktadır (Altınok, 2005).
5. Sporun sosyal çevre işlevi: Bireyler, spor faaliyetleri sayesinde sosyal çevrelerini genişleterek yeni arkadaşlar, dostlar ve derin ilişkiler geliştirme fırsatı bulabilirler. Spora katılan bireyler, katıldıkları sosyal grup içindeki diğer bireylerle etkileşime girerek entegre olurlar. Ayrıca, spor vasıtasıyla diğer insanlarla iletişim kurarak onları tanıma ve kendi kimliklerini tanıtmaya süreciyle sosyalleşme fırsatı bulurlar (İkizler, 2000).
6. Sporun güç işlevi: Spor, bir bireyin fiziksel ve psikolojik açıdan sağlam bir yapıya sahip olmasına yardımcı olur. Spor, bireyin özgüvenini artırarak kendi algısını ve bakış açısını değiştirir. Birey, spor ve sportif etkinlikler aracılığıyla kendini geliştirir, kendi statüsünü belirler ve toplumda sağlam bir konum kazanır (Kızılkaya, 2009).
7. Sporun sosyalleşme işlevi: Birey, spor vasıtasıyla yeni insanlar, yeni bir çevre ve yeni bir grup ile tanışma fırsatı bulur. Spor etkinliklerine katılarak diğer insanlarla birlikte vakit geçirir ve iletişimini güçlendirir. Bu sayede sosyal çevresini genişleterek ve geliştirerek, normal hayatta olduğundan daha fazla kişiyle etkileşim halinde olur. Bu durum, spor aracılığıyla sosyalleşme sürecini hızlandırarak, bireyin sosyal çevresini genişletmesine katkıda bulunur (İkizler, 2000).
8. Sporun serbest zamanları değerlendirme işlevi: Bir bireyin, “zorunlu işlerin dışında kalan zaman dilimi serbest zaman olarak nitelendirilmektedir. Birey, bu serbest zamanı istediği şekilde, örneğin; kitap okuyarak, resim yaparak, müzik dinleyerek, oyunlar oynayarak ya da spor yaparak” değerlendirebilir. Bu kadar geniş bir şekilde yaygınlaşan sportif etkinliklerin temelinde, bireylerin artan serbest zamanları ve bu zamanları yararlı bir biçimde kullanma isteklerinin önemli bir etkisi bulunmaktadır. Birey, kendine ayırabileceği zamanı kullanarak istediği aktiviteleri gerçekleştirebilir ve kendisi için en uygun ve popüler etkinlikleri bulabilir. Günümüzde, bu serbest zamanları değerlendirmenin en yaygın yollarından biri de spor faaliyetleri olarak karşımıza çıkmaktadır (Kızılkaya, 2009).
9. Sporun bütünleştirici işlevi: Sporun en güzel ve anlamlı işlevlerinden biri, farklı kesimlerden insanların bir araya gelerek ortak bir hedef doğrultusunda bağımsız ve

bağılantısız bir şekilde spor yapmalarını sağlamasıdır. Bu ortak amaç etrafında insanlar, tanımadıkları diğer insanlarla bir araya gelir ve birlik ve dayanışma duygusunu deneyimler. Kişiler, birbirlerine yabancı olsalar bile ortak bir bilinçle hareket ederek grup halinde bir araya gelebilirler (Altınok, 2005).

1.2.3.Sporun faydaları

1.2.3.1.Sporun Fizyolojik Faydaları

Sağlık açısından düzenli olarak yapılan beden egzersizlerinin ne kadar önemli olduğu sürekli vurgulanmaktadır. Beden egzersizlerinin amacı, eklemler, kemikler, kaslar, kalp-damar sistemi ve vücudun diğer işlevlerinin sağlıklı bir şekilde çalışmaya devam etmesini sağlamaktır. Dayanıklılık sporlarıyla “uğraşan bireylerin, koroner arter hastalığı, şeker hastalığı ve hipertansiyon gibi rahatsızlıklara daha az yakalandığı gözlemlenmiştir. Bu nedenle düzenli egzersiz yapmak sağlığımız için son derece önemlidir” (Akgün, 1989).

Egzersiz sırasında, kalpten akan kan seviyesini artırarak koroner damarlarda genişleme sağlayarak kalbe daha fazla kan gitmesine yardımcı olur. Periyodik olarak yapılan aerobik egzersizler, hafif düzeyde yüksek tansiyonda kan basıncını azaltır. Ancak ilerlemiş hastalıklarda etkisi daha düşüktür (Pehlivan, 2000).

Oksijen tüketimi, bireylerin kondisyonunu öngörmek veya belirlemek için genellikle en yüksek düzeyde kullanılan bir ölçümdür (Gür, 1992). Belirli periyotlarla yapılan spor egzersizleri, kasları büyük ölçüde etkiler.

1.2.3.2.Sporun Zihinsel Faydaları

Spor her alanda bireysel gelişimi destekleyen bir aktivitedir. Oyunların eğitimde kullanımı özellikle önemlidir çünkü öğrencilerin gelişimine olumlu etkisi vardır. Spor bireylerin karakterinin geliştirilmesinde etkilidir. Takım sporları sayesinde bireylerde fedakârlık duygusu gelişir çünkü kendi çıkarlarından ziyade takımının çıkarlarını ön planda tutma ihtiyacı duyarlar (Özbaydar, 1999).

Oyuncular oyun esnasında mutlu olma ve oyundan keyif alma hissini yaşayabilirler. Çağımızın yaygın bir hastalığı olan stresle baş etmenin en etkili yollarından biri spor yapmaktır. Bu alışılmadık yaşam tarzını insanların günlük aktivitelerinden spor yoluyla çıkarmak mümkün. Spor, bireylere zihinsel rahatlama ve rahatlama sağladığı gibi onların mutlu ve sağlıklı olmalarına da yardımcı olmaktadır (Güçlü, 2005).

1.2.3.3.Sporun Sosyal Faydaları

"İnsanlar spor aracılığıyla toplumsal kuralları, örf ve adetleri, doğru-yanlış kavramını, doğru-yanlış kavramını öğrenebilir, kurallarla hem hayatını hem de kendisini disipline edebilir (Hazar, 1996).

1.3. Futbol

İngilizce'de "foot" ve "ball" kelimelerinin birleşiminden türetilen ve "ayak topu" anlamına gelen futbol, küre şeklindeki topu kullanarak, ayak, vücut ve kafa vuruşlarıyla rakip takımın kalecisini geçip gol atmaya çalışan 11 kişilik iki takım arasında oynanan bir spor dalıdır (Yardımcı, 1996). Yaratıcı zekanın, becerikliliğin ve tesadüflerin rol oynadığı, galibiyetlerin ve mağlubiyetlerin yaşandığı, belirli kurallara dayalı, eğlence odaklı bir etkinlik olması, futbolun en dikkat çekici özelliklerindendir (Acet, 2001).

Futbolun "dünya çapında yaygın olmasının ve en çok ilgi gören spor branşı olarak kabul edilmesinin nedenlerinden biri, oynayabilmek için özel bir vücut yapısına gerek olmaması, çok kişi ile oynanabilmesi, her türlü sonuç olasılığının yaşanması ve oyun kurallarının yıllardır değişmeden uygulanmasıdır" (Apaydın, 2000). Bugün futbol, sadece bir spor olmanın ötesine geçmiş ve günlük yaşantımızın, sevinçlerimizin ve üzüntülerimizin temel yönlendiricilerinden biri haline gelmiştir (Baldık, 2002).

Futbol artık yalnızca sahalarda oynanan bir oyun olmaktan çıkıp, "ulusal ve uluslararası düzeyde bir rekabetin yaşandığı, sponsorluk ve spor endüstrisinin etkisi altına girdiği ticari bir faaliyete dönüşmüştür. Belli kurallara tabi olan ve eğlence odaklı bir etkinlik olan futbol, günümüzde sadece bir oyun olmanın ötesinde trilyonlarca liralık bir bütçeye sahip, farklı rekabetlerin ve olayların yaşandığı ve milyonlarca kişiyi ilgilendiren" bir sektördür (Baldık, 2002).

1.3.1. Futbolun tarihçesi

Spor dünyasında hem bölgesel hem de küresel ölçekte geniş bir izleyici kitlesi ve tutkunu bulunan futbol, en popüler takım sporu olarak kabul edilmektedir. Ancak, futbolun kesin olarak hangi dönemde, nerede ve nasıl ortaya çıktığı hakkında net bir bilgi yoktur. Yine de yapılan kapsamlı araştırmalar, modern futbolun temel özelliklerinin 17. yüzyıl İngiltere'sinde şekillendiğini ve bu dönemde önemli ölçüde geliştirilerek büyük ilgi gördüğünü göstermektedir. Böylece, insanlar tarafından hızla benimsenen bu sporun kısa sürede bütün dünyaya yayıldığı bilinmektedir (Li, 2009).

Her ne kadar futbolun ne zaman nerede icat edildiği kesin olarak bilinmese de yapılan araştırmalarda futbol tarihi ile ilgili farklı görüşler olduğunu söyleyebiliriz. Rivayetlere göre

futbol veya futbola benzer ayak oyunlarının eski zamanlarda ve farklı uygarlıklarda var olduğu bilinmektedir. Literatür kaynakları M.Ö. 2500 yıllarında Çin topraklarında İmparatorluk askerleri tarafından oynanan bir ayak oyunu olduğunu, M.Ö. 3000 yıllarında Avrupa’da Romalılar tarafından yaygın olarak oynanan bir oyun olduğunu, Sümerler döneminde halk arasında oynandığını ve en önemlisi Orta Asya’da yaşayan Türklerin futbola benzer “Tebük” oyununu yaygın olarak oynadıklarını açıklamaktadır. Sonuç olarak futbolun başlangıç yeri ve tarihi kesin olarak bilinmese de modern futbolun doğuşu ve kurallarının 1848 yılında İngiltere’de başladığını söylemek mümkündür (Tercüman, 1981).

1.3.2. Modern futbolun gelişimi

Futbolun yapılandırılmış bir oyun halini almasıyla birlikte, Avrupa ve dünyanın dört bir yanında futbol kulüpleri hızla yayılmaya başladı. Bu kulüplerin artması, düzenleyici ve bağlayıcı bir yönetim organizasyonuna olan gereksinimi de beraberinde getirdi. Futboldaki bu gelişmeler ışığında, İngiltere’de 1848 yılına kadar uygulanan çeşitli futbol kuralları tek bir standarda oturtularak "Cambridge Kuralları" adı altında birleştirildi. 1857 yılında İngiltere’de ilk resmi futbol kulübü, "Sheffield Club" kuruldu. Daha sonra, 26 Ekim 1863’te Londra’da 11 futbol kulübü temsilcisi bir araya gelerek İngiltere Futbol Federasyonu’nu (Football Association) kurdu. Bu olaylar, futbolun modernleşme sürecinin en önemli dönüm noktaları olarak kabul edilmektedir (Mason, 1994).

Modern futbolun temel kuralları “Cambridge Kuralları” ile başlayarak ileri zamanlarda bu kurallara yeni kurallar ilave edilerek bugünkü haline gelmiştir. Modern futbolun İngiltere’de kamuoyu oluşturması, takımların kurulması ve örgütlenmesi sonucu, İngilizlerin sömürgeci ve yayılmacı politikaları vasıtasıyla işgal ve yönetimdeki ülkelere futbolu uluslararası düzeyde yaydıkları ve gittikleri yerlerde uyguladıkları görülmektedir. İngilizlerin bu çabalarının sonucunda futbol tüm dünyaya yayılmış olup, her ülke kendi Lig ve federasyonlarını kurarak kurumsal kimlik kazanmıştır (Wahl, 2005).

1.3.3. Türkiye’de modern futbol gelişimi

Türkiye’de modern futbolun gelişimi, ülkenin spor kültürü ve tarihinde önemli bir yer tutmaktadır. Futbol, Türkiye’de en popüler spor dallarından biri olarak kabul edilmekte ve geniş bir taraftar kitlesi tarafından takip edilmektedir. Modern futbolun Türkiye’deki gelişimi, hem ulusal hem de uluslararası düzeyde birçok etkene bağlı olarak şekillenmiştir (Saçaklı vd., 1995).

Türkiye’de modern futbolun gelişimi, 19. yüzyılın sonlarına dayanmaktadır. O dönemde İngilizlerin ülkeye getirdiği futbol, hızla yayılmış ve popülerlik kazanmıştır. Türkiye’de futbolun resmi olarak tanınması ise 1923 yılında kurulan Türkiye Futbol Federasyonu ile

gerçekleşmiştir. Bu dönemden itibaren futbol, Türkiye'de profesyonel bir spor dalı olarak gelişmeye başlamıştır (Saçaklı vd., 1995).

Türkiye'de modern futbolun gelişiminde kulüplerin rolü oldukça büyüktür. Ülkenin farklı bölgelerinde kurulan futbol kulüpleri, yerel liglerde mücadele etmiş ve futbolun yaygınlaşmasına katkıda bulunmuştur. Özellikle İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük şehirlerde kurulan kulüpler, Türk futbolunun gelişiminde öncü rol oynamıştır. Türkiye'de modern futbolun gelişimi, ulusal takımın başarılarıyla da yakından ilişkilidir. Türkiye Milli Futbol Takımı'nın uluslararası turnuvalardaki başarıları, ülke genelinde futbola olan ilgiyi artırmış ve genç sporcuların yetişmesine katkıda bulunmuştur. 2002 FIFA Dünya Kupası'nda üçüncülük elde eden milli takım, Türk futbol tarihinde dönüm noktası olarak kabul edilmektedir (Şenol, 2021).

Türkiye'de modern futbolun gelişiminde altyapı çalışmalarının da önemi büyüktür. Kulüplerin genç yeteneklere yatırım yapması, futbolun geleceği açısından büyük bir öneme sahiptir. Türkiye'de birçok kulübün genç takımları ve altyapı akademileri bulunmakta ve genç yeteneklerin keşfedilmesi ve geliştirilmesi için çalışmalar yürütülmektedir. Türkiye'de modern futbolun gelişimi, teknik direktörlerin ve antrenörlerin de katkılarıyla şekillenmektedir. Ülkenin yetiştirdiği başarılı teknik adamlar, hem ulusal hem de uluslararası düzeyde takımların başarılarına katkıda bulunmuş ve Türk futbolunun gelişimine önemli bir etki yapmışlardır (Şenol, 2021).

1.3.4. Türkiye futbol federasyonu (TFF)

Dünyada modern futbolun yaygınlaşması sonucunda ülkemizde gayrimüslimlerin ve devamında Türklerin futbol kulübü açmaları sonucunda çok sayıda futbol kulübü açılmaya başlamıştır. İlk kez resmi olarak 23 Nisan 1920 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılması sonucunda ülkemizde spor faaliyetlerine önem verilmiş, sporun gelişmesi ve yayılması için önemli adımlar atılmıştır. 1923 yılında ilk spor teşkilatı olan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı ile birlikte Türkiye Futbol Federasyonu da kurulmuştur. Türkiye Futbol Federasyonu 21 Mayıs 1923 tarihinde FIFA'ya üye olarak uluslararası düzeyde yerini almış ve aynı zamanda ülkemizde ilk resmi lig maçları da düzenlenmiştir (Saçaklı vd., 1995)

Türkiye Futbol Federasyonu (TFF), Türkiye'de futbolun yönetiminden sorumlu olan en üst düzey futbol kuruluşudur. TFF, 1923 yılında kurulmuş olup, FIFA ve UEFA'nın üyesidir. Türkiye'de futbolun gelişimine katkıda bulunmak, futbolun kurallarını belirlemek, ulusal ve uluslararası organizasyonları düzenlemek, futbolun altyapısını güçlendirmek ve sporun etik değerlerini korumak gibi birçok görevi üstlenmektedir. TFF'nin en temel görevlerinden biri, Türkiye'de futbolun gelişimini desteklemek ve teşvik etmektir. Bu doğrultuda, TFF amatör liglerden profesyonel liglere kadar geniş bir yelpazedeki futbol organizasyonlarını düzenlemekte ve desteklemektedir. Ayrıca, genç yeteneklerin keşfedilmesi ve geliştirilmesi için

çeşitli projeler yürütmektedir. TFF aynı zamanda, Türk futbolunun uluslararası alanda temsil edilmesini sağlamak amacıyla uluslararası ilişkileri yürütmekte ve uluslararası futbol organizasyonlarına katılımı koordine etmektedir. Bu kapsamda, milli takımların hazırlık maçları ve uluslararası turnuvalara katılımı gibi konularda çalışmalar yürütmektedir. Futbolun kurallarının belirlenmesi ve uygulanması da TFF'nin sorumlulukları arasındadır. TFF, FIFA'nın belirlediği futbol kurallarını Türkiye'de uygulamakla birlikte, Türk futboluna özgü kuralları belirleme yetkisine de sahiptir. Ayrıca, hakemlerin eğitimi ve yetiştirilmesi konusunda da çalışmalar yürütmekte ve hakemlerin performansını değerlendirmektedir (Şenol, 2021).

TFF'nin bir diğer önemli görevi ise futbolun altyapısını güçlendirmektir. Bu kapsamda, gençlerin spor yapmalarını teşvik etmek, spor salonları ve sahaların yapılmasını desteklemek, spor eğitmenlerinin yetiştirilmesini sağlamak gibi konularda çalışmalar yürütmektedir. Ayrıca, sporun etik değerlerini korumak amacıyla çeşitli eğitim programları düzenlemekte ve sporcuların doping gibi olumsuz etkenlerden uzak durmalarını sağlamak için çalışmalar yürütmektedir (Şenol, 2021).

1.3.5. Türkiye’de profesyonel liglerin kuruluşu

Türkiye’de profesyonel liglerin kuruluşu, futbolun ülkeye girişiyle birlikte şekillenmiştir. Futbol, 19. yüzyılın sonlarına doğru Osmanlı İmparatorluğu döneminde, özellikle İngilizler tarafından tanıtılmıştır (Çetin, 2010). İlk resmi lig, 1921 yılında İstanbul Ligi olarak kurulmuş ve bu lig, İstanbul’daki kulüpler arasında düzenlenen bir yarışma olarak Türkiye’de futbolun organize bir yapıya kavuşmasının ilk adımı olmuştur (Gürcan, 2015). 1935 yılında Millî Küme adı verilen bir lig oluşturularak Anadolu kulüplerinin de katılımıyla futbolun daha geniş bir kitleye ulaşması sağlanmıştır (Korkmaz, 2019). Türkiye’nin ilk profesyonel futbol ligi olan Türkiye Futbol Şampiyonası ise 1959 yılında kurulmuş ve bu ligde 16 takım mücadele etmiştir; Galatasaray, ilk şampiyonu olmuştur (Acar, 2008). 1984 yılında Türkiye Futbol Şampiyonası'nın yerini alan Süper Lig, daha profesyonel bir yapı sunarak Türk futbolunun gelişimine önemli katkılarda bulunmuştur (Gürcan, 2015). 2000’li yıllarda Süper Lig, medya hakları ve sponsorluk anlaşmaları ile büyük bir ekonomik büyüme yaşamış ve Türk kulüpleri uluslararası arenada daha fazla tanınır hale gelmiştir (Korkmaz, 2019). Bu süreç, Türkiye’de futbolun hem erkek hem de kadın düzeyinde profesyonel bir spor dalı olarak kabul edilmesini sağlamıştır.

2. BÖLÜM

GEREÇ VE YÖNTEM

2.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, 14-18 yaş grubu Ortaöğretim Öğrencilerinin futbola yönelik tutum ve beklentileri çeşitli değişkenler bakımından inceleneceğinden dolayı tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, “geçmişte ya da halen var olan durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde olduğu gibi tanımlanmaya” çalışılır (Kuzu, 2013).

2.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, ortaöğretim döneminde olan 14-18 yaş grubu öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenen ve 14-18 yaş aralığında bulunan 340 ortaöğretim öğrencisi oluşturmuştur. Ölçüt örnekleme yöntemi, “bazı özelliklere sahip olan veya bazı ölçütleri sağlayan katılımcıların belirlenmesidir (Gay vd., 2006). Araştırmanın doğasından kaynaklanan özellikler bu örneklem biçiminin seçimini gerektirmiştir. Burada sözü edilen ölçüt veya ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir ya da daha önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi kullanılabilir” (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu çalışmada belirlenen ölçütler araştırmaya katılacak futbolcunun 14-18 yaş aralığında olmasıdır.

Tablo 2.1. Örneklem grubuna ait frekans analizi sonuçları

		n	%
Cinsiyet	Erkek	236	69,4
	Kadın	104	30,6
Yaş	14-15	127	37,4
	16-17	137	40,3
	18 ve üzeri	76	22,4
Doğum yeri	İl	242	71,2
	İlçe	89	26,2
	Kasaba	9	2,6
Kardeş sayısı	Kardeş yok	112	32,9
	1 Kardeş	94	27,6

	2 Kardeş	100	29,4
	3 Kardeş	34	10,0
Sınıf	1.Sınıf	102	30,0
	2.Sınıf	74	21,8
	3.Sınıf	72	21,2
	4.Sınıf	92	27,1
Okul başarı durumu	Düşük	15	4,4
	Orta	229	67,4
	Yüksek	96	28,2
Lisanslı futbol oynuyor musunuz?	Evet	87	25,6
	Hayır	253	74,4
Stadyumda futbol maçı izler misiniz?	Evet	190	55,9
	Hayır	150	44,1
Televizyonda futbol maçı izler misiniz?	Evet	276	81,2
	Hayır	64	18,8
Dijital ortamda (playstation) futbol oynar mısınız?	Evet	200	58,8
	Hayır	140	41,2
Var sistemini güvenilir buluyor musunuz?	Evet	192	56,5
	Hayır	148	43,5
Baba eğitim durumu	Okuma-Yazma Bilmiyor	1	0,3
	Okur-Yazar	5	1,5
	İlkokul	65	19,1
	Ortaokul	58	17,1
	Lise	115	33,8
	Üniversite	71	20,9
	Lisansüstü	25	7,4
Baba gelir durumu	17,002-25,000 TL	127	37,4
	25,001-30,000 TL	67	19,7
	30,001-35,000 TL	37	10,9
	35,001-40,000 TL	17	5,0

	40,001 TL ve üzeri	69	20,3
	Çalışmıyor	23	6,8
Baba meslek durumu	Serbest Meslek	91	26,8
	Özel Sektör	60	17,6
	Kamu işçisi	38	11,2
	Memur	69	20,3
	Emekli	69	20,3
	Çalışmıyor	5	1,5
	Vefat etti	8	2,4
Anne eğitim durumu	Okuma-Yazma Bilmiyor	5	1,5
	Okur-Yazar	8	2,4
	İlkokul	102	30,0
	Ortaokul	73	21,5
	Lise	91	26,8
	Üniversite	53	15,6
	Lisansüstü	8	2,4
Anne gelir durumu	17,002-25,000 TL	55	16,2
	25,001-30,000 TL	13	3,8
	30,001-35,000 TL	11	3,2
	35,001-40,000 TL	8	2,4
	40,001 TL ve üzeri	20	5,9
	Çalışmıyor	233	68,5
Anne meslek durumu	Serbest Meslek	35	10,3
	Özel Sektör	31	9,1
	Kamu işçisi	10	2,9
	Memur	28	8,2
	Emekli	9	2,6
	Çalışmıyor/Ev Hanımı	224	65,9
	Vefat etti	3	0,9

Tablo 2.1' e bakıldığında, araştırmaya katılan bireylerin demografik bilgilerine dair frekans analizi sonuçları görülmektedir. Araştırmaya katılan bireylerin %69,4'ü erkek, %30,6'sı ise kadınlardan oluşmaktadır. Araştırmaya toplam ortaöğretim öğrencisi birey katılım sağlamıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Futbol Tutum Ölçeği ve Futbol Beklenti Ölçeği kullanılmıştır.

2.3.1. Kişisel bilgi formu

Kişisel Bilgi Formu, araştırmacı tarafından, katılımcının kişisel bilgi verilerini toplamak amacıyla oluşturulmuştur.

2.3.2. Futbol tutum ölçeği

Güven ve Öncü (2011) tarafından geliştirilen ve öğrencilerin futbola yönelik tutumlarını belirlemek için kullanılan "Futbola Yönelik Tutum Ölçeği (FYTÖ)" adlı 19 maddelik likert tipindeki ölçek, bu çalışmada kullanılmıştır. Futbola Yönelik Tutum Ölçeği, 5'li Likert tipine sahiptir. Olumlu ifadeler için "Tamamen Katılıyorum", "Katılıyorum", "Kararsızım", "Katılmıyorum", "Hiç Katılmıyorum" seçenekleri sıralanmış ve buna göre 5, 4, 3, 2 ve 1 şeklinde puanlandırılmıştır. Olumsuz ifadeler ise ters olarak, yani 1, 2, 3, 4 ve 5 şeklinde puanlandırılmıştır. Ölçekte ilk olarak 40 madde bulunmaktayken, yapılan bir faktör analizi sonucunda faktör sayısı 4 olarak belirlenmiştir. Daha sonra ise yapılan analizlerle faktör sayısı 1'e indirilmiş ve madde sayısı da 19'a düşürülmüştür, bunlardan 17'si olumlu ve 2'si olumsuzdur. Yapılan açıklayıcı faktör analizi sonuçlarına göre ölçeğin tek faktörlü bir yapıya ve bu yapının 19 maddeden oluştuğuna ve faktör yük değerlerinin 0,659 ile 0,912 arasında değiştiğine dair bulgular elde edilmiştir.

2.3.3. Futbol beklenti ölçeği

Araştırmada öğrencilerin futbola yönelik beklentilerini tespit etmek amacıyla Var (2015) tarafından geliştirilen, "32 sorudan oluşan likert tipi, "Futbola Yönelik Beklenti Ölçeği (FYBÖ)" kullanılmıştır. Ölçek 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar, Futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentiler, Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler ve Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentilerdir."

2.4.Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verilerini toplanmadan önce, katılımcılara gönüllü onam formu imzalatılmış ve araştırmaya sadece gönüllü katılımcıların katılım göstermesi sağlanmıştır. Verilerin yüz yüze doldurulması sağlanarak ve ölçekler ile ilgili ön bilgilendirmeler yapılmıştır. Verilerin toplanmasının ardından veriler SPSS programına aktarılarak analizlerin yapılması sağlanmıştır.

Tablo 2.2. Verilerin çarpıklık basıklık katsayıları

	n	Çarpıklık	Basıklık
Futbola Yönelik Tutum	340	-,091	-1,186
Futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentiler	340	-,948	-,133
Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler	340	-,018	-1,009
Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler	340	-1,012	-,107
Futbola Yönelik Beklenti Toplam	340	-1,018	-,040

Verilerin “normal dağılımını belirlemek amacıyla araştırmada kullanılan ölçeklerin alt boyutlarının basıklık ve çarpıklık değerlerine bakılmış ve değerlerin” ± 2 aralığında olduğu tespit edilmiştir. Cooper-Cutting “çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 2 aralığında olmasını normallik açısından uygun bir durum olarak” açıklamıştır (Akt. Uslu ve Yıldırım, 2021). Ayrıca Kline (2005: 63) basıklık ve çarpıklık değerlerinin -3, +3 arasında kabul edilebilir olduğunu ifade etmiştir. Kline (2005:63)’ e göre yapılan çalışmada verilerin “çarpıklık-basıklık değerlerinin uç düzeylerde olmadığı ve normal dağılım eğrilerinde aşırı sapmalar olmadığı görüldüğü için parametrik testler uygulanmıştır. Öğrencilerin demografik özelliklerini betimlemek amacıyla frekans ve yüzde analizinden, iki grup karşılaştırılmasında Bağımsız Örneklem T Testi, ikiden fazla grup karşılaştırılmasında ise Tek Yönlü ANOVA testi uygulanmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ ” olarak dikkate alınmıştır.

3.BÖLÜM

BULGULAR

3.1.Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları ve Futbola Yönelik Beklentileri ile İlgili Betimleyici İstatistikler

Tablo 3.1. Ortaöğretim Öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklentileri ile ilgili betimleyici analiz sonuçları

	n	Min	Max	Ort	SS
Futbola Yönelik Tutum	340	1,00	5,00	3,01	1,11
Futbola Yönelik Beklenti Toplam	340	1,00	5,00	3,83	1,16

Tablo 3.1’ de görüldüğü üzere, araştırmaya katılan Ortaöğretim Öğrencilerinin genel olarak futbola olan tutumlarının “katılıyorum” düzeyinde olduğu ($X=3,01$), futbola yönelik beklenti düzeylerinin de “katılıyorum” düzeyinde olduğu ($X=3,83$) olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, araştırmaya katılan Ortaöğretim Öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbol beklenti düzeylerinin yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir.

3.2.Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları ve Futbola Yönelik Beklentilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi

Tablo 3.2. Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklentileri ile cinsiyet değişkeni arasında yapılan T Testi Sonuçları

	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	Ss	t	p
Futbola Yönelik Tutum	Erkek	236	61,24	20,62	5,293	0,001*
	Kadın	104	48,51	19,96		
Futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentiler	Erkek	236	3,94	1,11	3,602	0,001*
	Kadın	104	3,45	1,23		
Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler	Erkek	236	3,12	1,01	5,102	0,002*
	Kadın	104	2,52	,92		
Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler	Erkek	236	4,04	1,17	3,676	0,002*
	Kadın	104	3,53	1,23		
	Erkek	236	127,85	35,70	3,789	0,005*

Futbola Yönelik Beklenti	Kadın	104	111,53	38,55
Futbola Yönelik Beklenti Toplam				

P<0,05

Tablo 3.2 incelendiğinde, araştırmaya katılan Ortaöğretim Öğrencilerinin cinsiyetleri ile futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklenti alt boyutları ve toplam boyutu arasında istatistiksel olarak $p<0,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir. Skorlar incelendiğinde, erkeklerin futbola yönelik tutum düzeylerinin ve futbol beklenti düzeylerinin kadınların futbola yönelik tutum ve futbol beklenti düzeylerinden anlamlı derecede yüksek olduğu tespit edilmiştir.

3.3.Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları ve Futbola Yönelik Beklentilerinin Lisanslı Spor Yapma Değişkenine Göre İncelenmesi

Tablo 3.3. Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklentileri ile aktif olarak lisanslı spor yapma değişkeni arasında yapılan T Testi Sonuçları

Lisanslı Spor Yapma Durumu		n	$\bar{x}$	Ss	t	p
Futbola Yönelik Tutum	Evet	236	71,68	17,16	8,609	0,002*
	Hayır	104	52,22	20,25		
Futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentiler	Evet	87	4,17	1,00	3,872	0,003*
	Hayır	253	3,66	1,20		
Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler	Evet	87	3,60	,86	8,023	0,006*
	Hayır	253	2,71	,97		
Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler	Evet	87	4,29	1,06	3,961	0,002*
	Hayır	253	3,75	1,23		
Futbola Yönelik Beklenti Toplam	Evet	87	135,55	32,78	4,017	0,001*
	Hayır	253	118,50	37,82		

P<0,05

Tablo 3.3' e bakıldığında, aktif olarak lisanslı futbol oynama değişkeni ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti ölçeği toplam ve alt boyutları arasında $p<0,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir. Skorlar incelendiğinde, futbola yönelik tutum ve futbol beklenti toplam ve alt boyutlarında aktif olarak lisanslı futbol oynayanların skorlarının, lisanslı olarak futbol oynamayanların skorlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

3.4.Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları ve Futbola Yönelik Beklentilerinin Dijital Ortamda (Playstation) Futbol Oynama Değişkenine Göre İncelenmesi

Tablo 3.4. Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklentileri ile dijital ortamda (PS) futbol oynama değişkeni arasında yapılan T Testi Sonuçları

Dijital ortamda (PS) futbol oynama		n	$\bar{x}$	Ss	t	p
Futbola Yönelik Tutum	Evet	200	65,22	19,02	9,101	0,001*
	Hayır	140	46,11	19,08		
Futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentiler	Evet	200	4,06	1,04	5,220	0,001*
	Hayır	140	3,39	1,24		
Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler	Evet	200	3,30	,93	8,654	0,003*
	Hayır	140	2,41	,91		
Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler	Evet	200	4,17	1,09	5,231	0,002*
	Hayır	140	3,48	1,26		
Futbola Yönelik Beklenti Toplam	Evet	200	131,87	33,52	5,409	0,007*
	Hayır	140	110,00	38,75		

P<0,05

Tablo 3.4' e bakıldığında, dijital ortamda (PS) futbol oynama değişkeni ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti ölçeği toplam ve alt boyutları arasında $p<0,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir. Skorlar incelendiğinde, futbola yönelik tutum ve futbol beklenti toplam ve alt boyutlarında dijital ortamda (PS) futbol oynayanların skorlarının, dijital ortamda (PS) futbol oynamayanların skorlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

3.5.Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları ve Futbola Yönelik Beklentilerinin Stadyumda Futbol Maçı İzleme Değişkenine Göre İncelenmesi

Tablo 3.5. Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklentileri ile stadyumda futbol maçı izleme değişkeni arasında yapılan T Testi Sonuçları

Stadyumda futbol maçı izleme		n	$\bar{x}$	Ss	t	p
Futbola Yönelik Tutum	Evet	190	64,16	19,94	7,131	0,002*
	Hayır	150	48,72	19,65		

Futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentiler	Evet	190	4,04	1,11	4,489	0,004*
	Hayır	150	3,48	1,17		
Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler	Evet	190	3,25	,97	6,906	0,005*
	Hayır	150	2,53	,93		
Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler	Evet	190	4,12	1,14	4,083	0,009*
	Hayır	150	3,59	1,23		
Futbola Yönelik Beklenti Toplam	Evet	190	130,58	35,33	4,409	0,005*
	Hayır	150	113,08	37,56		

P<0,05

Tablo 3.5' e bakıldığında, stadyumda futbol maçı izleme değişkeni ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti ölçeği toplam ve alt boyutları arasında $p<0,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir. Skorlar incelendiğinde, futbola yönelik tutum ve futbol beklenti toplam ve alt boyutlarında stadyumda futbol maçı izleyenlerin skorlarının, stadyumda futbol maçı izlemeyenlerin skorlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

3.6.Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları ve Futbola Yönelik Beklentilerinin Televizyonda Futbol Maçı İzleme Değişkenine Göre İncelenmesi

Tablo 3.6. Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklentileri ile televizyonda futbol maçı izleme değişkeni arasında yapılan T Testi Sonuçları

Televizyonda futbol maçı izleme		n	$\bar{x}$	Ss	t	p
Futbola Yönelik Tutum	Evet	276	62,14	19,64	11,903	0,007*
	Hayır	64	36,67	14,27		
Futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentiler	Evet	276	3,94	1,09	4,796	0,002*
	Hayır	64	3,12	1,27		
Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler	Evet	276	3,15	,96	10,607	0,004*
	Hayır	64	2,01	,72		
Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler	Evet	276	4,05	1,12	4,723	0,001*
	Hayır	64	3,19	1,34		
Futbola Yönelik Beklenti Toplam	Evet	276	127,94	34,60	4,905	0,001*
	Hayır	64	100,95	40,75		

P<0,05

Tablo 3.6' ya bakıldığında, televizyonda futbol maçı izleme değişkeni ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti ölçeği toplam ve alt boyutları arasında $p<0,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir. Skorlar incelendiğinde, futbola yönelik tutum ve futbol beklenti toplam ve alt boyutlarında televizyonda futbol maçı izleyenlerin skorlarının, televizyonda futbol maçı izlemeyenlerin skorlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

3.7.Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları ve Futbola Yönelik Beklentilerinin Var Sistemini Güvenilir Bulma Değişkenine Göre İncelenmesi

Tablo 3.7. Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklentileri ile VAR sistemini güvenilir bulma değişkeni arasında yapılan T Testi Sonuçları

Var sistemini güvenilir buluyor musunuz?		n	$\bar{x}$	Ss	t	p
Futbola Yönelik Tutum	Evet	192	61,17	20,37	3,855	0,001*
	Hayır	148	52,39	21,35		
Futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentiler	Evet	192	3,94	1,05	2,741	0,002*
	Hayır	148	3,59	1,29		
Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler	Evet	192	3,10	,99	3,511	0,001*
	Hayır	148	2,72	1,01		
Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler	Evet	192	4,06	1,08	2,883	0,001*
	Hayır	148	3,67	1,33		
Futbola Yönelik Beklenti Toplam	Evet	192	128,31	33,34	3,025	0,003*
	Hayır	148	115,79	40,93		

$P<0,05$

Tablo 3.7' ye bakıldığında, VAR sistemini güvenilir bulma değişkeni ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti ölçeği toplam ve alt boyutları arasında $p<0,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir. Skorlar incelendiğinde, futbola yönelik tutum ve futbol beklenti toplam ve alt boyutlarında VAR sistemini güvenilir bulanların skorlarının, VAR sistemini güvenilir bulmayanların skorlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

3.8.Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları ve Futbola Yönelik Beklentilerinin Yaş Değişkenine Göre İncelenmesi

Tablo 3.8. Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklentileri ile yaş değişkeni arasında yapılan Anova Testi Sonuçları

	Yaş	n	$\bar{x}$	Ss	F	p	Scheffe
Futbola Yönelik Tutum	14-15 ¹	127	59,11	20,12	,987	,372	
	16-17 ²	137	55,48	21,80			
	18 ve üzeri ³	76	57,77	21,95			
Futbola yönelik okul kaynaklardan beklentiler	14-15 ¹	127	3,98	,98	2,764	,064	
	16-17 ²	137	3,65	1,23			
	18 ve üzeri ³	76	3,71	1,32			
Futbola yönelik okul kaynaklardan beklentiler	14-15 ¹	127	3,01	,96	1,033	,354	
	16-17 ²	137	2,84	1,05			
	18 ve üzeri ³	76	2,99	1,06			
Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler	14-15 ¹	127	4,10	1,04	3,315	,003*	1>2
	16-17 ²	137	3,74	1,27			
	18 ve üzeri ³	76	3,79	1,32			
Futbola Yönelik Beklenti Toplam	14-15 ¹	127	129,56	31,33	3,331	,003*	1>2
	16-17 ²	137	118,54	39,19			
	18 ve üzeri ³	76	119,44	41,65			

P<0,05

Tablo 3.8'e bakıldığında, araştırma katılan Ortaöğretim Öğrencilerinin yaşları ile futbola yönelik tutumları, futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentileri ve futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadığı, "Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler ve Futbola Yönelik Beklenti Toplam" alt boyutları ile arasında istatistiksel olarak $p<0,05$ düzeyinde anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir. Skorlar incelendiğinde, "Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler ve Futbola Yönelik Beklenti Toplam" alt boyutlarında ortaya çıkan anlamlı farkın, 14-15 yaş arası Ortaöğretim Öğrencilerinin skorlarının 16-17 yaş arası Ortaöğretim Öğrencilerinin skorlarından anlamlı derecede yüksek bulunmasından kaynaklandığı tespit edilmiştir.

3.9.Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları ve Futbola Yönelik Beklentilerinin Doğum Yeri Değişkenine Göre İncelenmesi

Tablo 3.9. Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklentileri ile doğum yeri değişkeni arasında yapılan Anova Testi Sonuçları

	Doğum Yeri	n	$\bar{x}$	Ss	F	p	Scheffe
Futbola Yönelik Tutum	İl ¹	242	55,41	21,44	5,566	,002*	2>1
	İlçe ²	89	63,47	19,91			
	Kasaba ³	9	48,88	16,50			
Futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentiler	İl ¹	242	3,75	1,19	1,246	,288	
	İlçe ²	89	3,93	1,07			
	Kasaba ³	9	3,41	1,50			
Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler	İl ¹	242	3,7932	1,17497	5,096	,006*	1>2
	İlçe ²	89	2,8445	1,02514			
	Kasaba ³	9	3,2278	,98220			
Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler	İl ¹	242	3,8316	1,23116	2,068	,124	
	İlçe ²	89	4,0955	1,11247			
	Kasaba ³	9	3,4861	1,53913			
Futbola Yönelik Beklenti Toplam	İl ¹	242	121,4421	37,92205	1,735	,179	
	İlçe ²	89	128,1685	34,14948			
	Kasaba ³	9	108,6667	47,21758			

P<0,05

Tablo 3.9' a bakıldığında, araştırmaya katılan Ortaöğretim Öğrencilerinin doğum yerleri ile “futbola yönelik tutumları” ve Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler” alt boyutları arasında istatistiksel olarak p<0,05 düzeyinde anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir. Skorlar incelendiğinde, futbola yönelik tutum boyutunda ve Futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentiler alt boyutunda ilçede doğanların skorlarının, ilde doğanların skorlarından anlamlı derecede yüksek olmasından, “Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler” alt boyutunda ise ilde doğanların skorlarının, ilçede doğanların skorlarından anlamlı derecede yüksek olmasından kaynaklandığı tespit edilmiştir.

3.10.Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları ve Futbola Yönelik Beklentilerinin Kardeş Sayısı Değişkenine Göre İncelenmesi

Tablo 3.10. Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklentileri ile kardeş sayısı değişkeni arasında yapılan Anova Testi Sonuçları

		Kardeş Sayısı	n	$\bar{x}$	Ss	F	p
Futbola Tutum	Yönelik	Kardeş Yok ¹	112	58,35	21,84	,421	,736
		1 Kardeş ²	94	55,77	21,88		
		2 Kardeş ³	100	58,36	21,69		
		3 Kardeş ⁴	34	55,44	15,62		
Futbola okul kaynaklardan beklentiler	yönelik dışı	Kardeş Yok ¹	112	3,97	1,11	2,569	,054
		1 Kardeş ²	94	3,60	1,23		
		2 Kardeş ³	100	3,67	1,18		
		3 Kardeş ⁴	34	4,03	1,04		
Futbola okul kaynaklardan beklentiler	yönelik içi	Kardeş Yok ¹	2,97	1,05	2,97	,401	,753
		1 Kardeş ²	2,86	1,06	2,86		
		2 Kardeş ³	2,99	1,03	2,99		
		3 Kardeş ⁴	2,85	,71	2,85		
Futbola teşvik ile ilgili beklentiler	yönelik ilgili	Kardeş Yok ¹	112	4,07	1,17	2,087	,109
		1 Kardeş ²	94	3,72	1,28		
		2 Kardeş ³	100	3,77	1,20		
		3 Kardeş ⁴	34	4,08	1,09		
Futbola Beklenti Toplam	Yönelik	Kardeş Yok ¹	112	128,67	35,54	2,259	,084
		1 Kardeş ²	94	117,06	39,82		
		2 Kardeş ³	100	119,66	37,41		
		3 Kardeş ⁴	34	129,17	32,90		

P<0,05

Tablo 3.10' a bakıldığında, araştırmaya katılan Ortaöğretim Öğrencilerinin kardeş sayıları ile futbola yönelik tutumları ve futbol beklenti düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

3.11.Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları ve Futbola Yönelik Beklentilerinin Sınıf Değişkenine Göre İncelenmesi

Tablo 3.11. Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklentileri ile sınıf değişkeni arasında yapılan Anova Testi Sonuçları

	Sınıf	n	$\bar{x}$	Ss	F	p	Scheffe
Futbola Yönelik Tutum	1.Sınıf ¹	102	58,14	19,73	,186	,907	
	2.Sınıf ²	74	57,47	20,90			
	3.Sınıf ³	72	55,76	23,29			
	4.Sınıf ⁴	92	57,61	21,65			
Futbola yönelik okul kaynaklardan beklentiler	1.Sınıf ¹	102	3,96	,98	2,320	,074	
	2.Sınıf ²	74	3,92	,99			
	3.Sınıf ³	72	3,55	1,39			
	4.Sınıf ⁴	92	3,68	1,27			
Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler	1.Sınıf ¹	102	2,95	,95	,081	,977	
	2.Sınıf ²	74	2,93	,98			
	3.Sınıf ³	72	2,88	1,16			
	4.Sınıf ⁴	92	2,96	1,02			
Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler	1.Sınıf ¹	102	2,93	1,02	3,058	,002*	3>1
	2.Sınıf ²	74	4,06	1,04			
	3.Sınıf ³	72	4,10	1,07			
	4.Sınıf ⁴	92	3,64	1,37			
Futbola Yönelik Beklenti Toplam	1.Sınıf ¹	102	128,80	31,29	2,820	,003*	1>3
	2.Sınıf ²	74	127,87	32,65			
	3.Sınıf ³	72	115,34	43,56			
	4.Sınıf ⁴	92	118,13	40,43			

Tablo 3.11' e bakıldığında, araştırmaya katılan Ortaöğretim Öğrencilerinin sınıf düzeyleri ile futbola yönelik tutumları ve “Futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentiler”, “Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler” alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir. “Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler ve Futbola Yönelik Beklenti Toplam” alt boyutları ile sınıf değişkeni arasında ise istatistiksel olarak $p<0,05$

düzeyinde anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir. Skorlar incelendiğinde, “Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler alt boyutunda ortaya çıkan anlamlı farkın 3.sınıf öğrencilerinin skorlarının 1.sınıf öğrencilerinin skorlarından; “Futbola Yönelik Beklenti Toplam” alt boyutunda ise 1.sınıf öğrencilerinin skorlarının 3.sınıf öğrencilerinin skorlarından anlamlı düzeyde yüksek olmasından kaynaklandığı tespit edilmiştir.

3.12.Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları ve Futbola Yönelik Beklentilerinin Okul Başarı Değişkenine Göre İncelenmesi

Tablo 3.12. Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklentileri ile okul başarı değişkeni arasında yapılan Anova Testi Sonuçları

Okul Başarı Düzeyi		n	$\bar{x}$	Ss	F	p
Futbola Yönelik Tutum	Düşük ¹	15	61,26	23,83	,280	,752
	Orta ²	229	57,04	20,76		
	Yüksek ³	96	57,47	22,05		
Futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentiler	Düşük ¹	15	4,33	,85	1,667	,195
	Orta ²	229	3,76	1,20		
	Yüksek ³	96	3,77	1,12		
Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler	Düşük ¹	15	3,16	1,18	,385	,695
	Orta ²	229	2,92	,98		
	Yüksek ³	96	2,94	1,08		
Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler	Düşük ¹	15	4,43	,89	1,713	,189
	Orta ²	229	3,84	1,26		
	Yüksek ³	96	3,92	1,12		
Futbola Yönelik Beklenti Toplam	Düşük ¹	15	138,53	27,375	1,474	,233
	Orta ²	229	121,58	38,72		
	Yüksek ³	96	123,46	34,84		

P<0,05

Tablo 3.12 incelendiğinde araştırmaya katılan Ortaöğretim Öğrencilerinin okul başarı düzeyleri ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

3.13.Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları ve Futbola Yönelik Beklentilerinin Baba Öğrenim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi

Tablo 3.13. Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklentileri ile baba öğrenim durumu değişkeni arasında yapılan Anova Testi Sonuçları

		Baba Öğrenim Durumu	n	$\bar{x}$	Ss	F	p
Futbola Tutum	Yönelik	Okuma-Yazma Bilmiyor ¹	1	70,00	.	1,901	,087
		Okur-Yazar ²	5	47,00	20,74		
		İlkokul ³	65	56,78	21,31		
		Ortaokul ⁴	58	51,48	20,29		
		Lise ⁵	115	61,39	21,44		
		Üniversite ⁶	71	55,57	21,07		
		Lisansüstü ⁷	25	60,48	20,28		
Futbola okul kaynaklardan beklentiler	yönelik dışı	Okuma-Yazma Bilmiyor ¹	1	4,53	.	1,087	,375
		Okur-Yazar ²	5	2,70	1,62		
		İlkokul ³	65	3,76	1,18		
		Ortaokul ⁴	58	3,74	1,20		
		Lise ⁵	115	3,78	1,21		
		Üniversite ⁶	71	3,82	1,13		
		Lisansüstü ⁷	25	4,09	,83		
Futbola okul kaynaklardan beklentiler	yönelik içi	Okuma-Yazma Bilmiyor ¹	1	3,81	.	1,831	,924
		Okur-Yazar ²	5	2,47	1,11		
		İlkokul ³	65	2,93	1,02		
		Ortaokul ⁴	58	2,67	,97		
		Lise ⁵	115	3,13	1,05		
		Üniversite ⁶	71	2,83	,98		
		Lisansüstü ⁷	25	3,05	,97		
Futbola teşvik ile beklentiler	yönelik ilgili	Okuma-Yazma Bilmiyor¹	1	5,00	.	1,368	,228
		Okur-Yazar ²	5	2,65	1,35		
		İlkokul ³	65	3,88	1,16		

	Ortaokul ⁴	58	3,82	1,31		
	Lise ⁵	115	3,86	1,25		
	Üniversite ⁶	71	3,95	1,16		
	Lisansüstü ⁷	25	4,20	,94		
Futbola Yönelik Beklenti Toplam	Okuma-Yazma Bilmiyor ¹	1	145,00	.	1,238	,285
	Okur-Yazar ²	5	86,60	47,23		
	İlkokul ³	65	122,20	37,00		
	Ortaokul ⁴	58	120,15	38,79		
	Lise ⁵	115	122,51	39,02		
	Üniversite ⁶	71	125,02	35,51		
	Lisansüstü ⁷	25	132,72	26,83		

P<0,05

Tablo 3.13 incelendiğinde araştırmaya katılan Ortaöğretim Öğrencilerinin baba eğitim düzeyleri ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

3.14.Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları ve Futbola Yönelik Beklentilerinin Baba Meslek Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi

Tablo 3.14. Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklentileri ile baba meslek durumu değişkeni arasında yapılan Anova Testi Sonuçları

	Baba Meslek Durumu	n	$\bar{x}$	Ss	F	p
Futbola Yönelik Tutum	Serbest Meslek ¹	91	53,81	20,70	1,655	,134
	Özel Sektör ²	60	55,05	21,83		
	Kamu işçisi ³	38	60,65	19,88		
	Memur ⁴	69	56,02	20,10		
	Emekli ⁵	69	63,24	22,24		
	Çalışmıyor ⁶	5	58,20	15,95		
	Vefat etti ⁷	8	59,25	26,30		
Futbola yönelik okul kaynaklardan beklentiler	Serbest Meslek ¹	91	3,68	1,19	1,891	,083
	Özel Sektör ²	60	3,51	1,25		
	Kamu işçisi ³	38	3,82	1,25		

	Memur ⁴	69	3,77	1,15		
	Emekli ⁵	69	4,14	1,04		
	Çalışmıyor ⁶	5	3,72	,57		
	Vefat etti ⁷	8	4,10	,98		
Futbola yönelik okul kaynaklarından beklentiler	Serbest Meslek ¹	91	2,77	,99	1,800	,095
	Özel Sektör ²	60	2,83	1,07		
	Kamu işçisi ³	38	3,06	,98		
	Memur ⁴	69	2,85	,95		
	Emekli ⁵	69	3,24	1,05		
	Çalışmıyor ⁶	5	3,01	,73		
	Vefat etti ⁷	8	3,06	1,24		
Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler	Serbest Meslek ¹	91	3,81	1,19	1,878	,085
	Özel Sektör ²	60	3,54	1,28		
	Kamu işçisi ³	38	3,92	1,40		
	Memur ⁴	69	3,89	1,20		
	Emekli ⁵	69	4,20	1,06		
	Çalışmıyor ⁶	5	4,07	,58		
	Vefat etti ⁷	8	4,37	1,01		
Futbola Yönelik Beklenti Toplam	Serbest Meslek ¹	91	120,27	36,67	1,988	,067
	Özel Sektör ²	60	112,25	40,31		
	Kamu işçisi ³	38	123,89	41,65		
	Memur ⁴	69	123,01	36,80		
	Emekli ⁵	69	133,52	33,08		
	Çalışmıyor ⁶	5	122,40	16,14		
	Vefat etti ⁷	8	134,37	31,09		

P<0,05

Tablo 3.14 incelendiğinde araştırmaya katılan Ortaöğretim Öğrencilerinin babalarının meslekleri ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

3.15.Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları ve Futbola Yönelik Beklentilerinin Baba Gelir Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi

Tablo 3.15. Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklentileri ile baba gelir durumu değişkeni arasında yapılan Anova Testi Sonuçları

	Baba Gelir Durumu	n	$\bar{x}$	Ss	F	p
Futbola Yönelik Tutum	17,002-25,000 TL ¹	127	59,00	21,01	1,462	,203
	25,001-30,000 TL ²	67	59,46	21,32		
	30,001-35,000 TL ³	37	60,21	22,53		
	35,001-40,000 TL ⁴	17	52,64	19,43		
	40,001 TL ve üzeri ⁵	69	54,44	19,76		
	Çalışmıyor ⁶	23	49,65	24,22		
Futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentiler	17,002-25,000 TL ¹	127	3,83	1,16	,826	,537
	25,001-30,000 TL ²	67	3,74	1,27		
	30,001-35,000 TL ³	37	4,00	,93		
	35,001-40,000 TL ⁴	17	3,63	1,11		
	40,001 TL ve üzeri ⁵	69	3,80	1,14		
	Çalışmıyor ⁶	23	3,42	1,42		
Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler	17,002-25,000 TL ¹	127	3,01	1,02	1,418	,213
	25,001-30,000 TL ²	67	3,04	1,03		
	30,001-35,000 TL ³	37	3,10	1,12		
	35,001-40,000 TL ⁴	17	2,63	,86		
	40,001 TL ve üzeri ⁵	69	2,78	,92		
	Çalışmıyor ⁶	23	2,66	1,16		
Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler	17,002-25,000 TL ¹	127	3,94	1,17	,914	,475
	25,001-30,000 TL ²	67	3,86	1,32		
	30,001-35,000 TL ³	37	4,06	,98		
	35,001-40,000 TL ⁴	17	3,83	1,09		
	40,001 TL ve üzeri ⁵	69	3,90	1,21		
	Çalışmıyor ⁶	23	3,41	1,47		
	17,002-25,000 TL ¹	127	124,28	36,62	,925	,469

Futbola Yönelik Beklenti Toplam	25,001-30,000 TL ²	67	121,58	40,07
	30,001-35,000 TL ³	37	129,21	30,79
	35,001-40,000 TL ⁴	17	119,11	33,19
	40,001 TL ve üzeri ⁵	69	123,57	36,76
	Çalışmıyor ⁶	23	109,17	46,08

P<0,05

Tablo 3.15 incelendiğinde araştırmaya katılan Ortaöğretim Öğrencilerinin babalarının gelir durumu ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

3.16.Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları ve Futbola Yönelik Beklentilerinin Anne Öğrenim Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi

Tablo 3.16. Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklentileri ile anne öğrenim durumu değişkeni arasında yapılan Anova Testi Sonuçları

		Anne Öğrenim Durumu	n	$\bar{x}$	Ss	F	p
Futbola Yönelik Tutum		Okuma-Yazma Bilmiyor ¹	5	48,40	25,97	1,202	,308
		Okur-Yazar ²	8	50,00	20,47		
		İlkokul ³	102	60,55	21,16		
		Ortaokul ⁴	73	55,15	21,21		
		Lise ⁵	91	58,29	21,71		
		Üniversite ⁶	53	56,09	20,75		
		Lisansüstü ⁷	8	47,12	14,14		
Futbola okul kaynaklardan beklentiler	yönelik dışı	Okuma-Yazma Bilmiyor ¹	5	2,92	1,82	,699	,650
		Okur-Yazar ²	8	3,73	1,19		
		İlkokul ³	102	3,90	1,15		
		Ortaokul ⁴	73	3,70	1,24		
		Lise ⁵	91	3,81	1,17		
		Üniversite ⁶	53	3,75	1,06		
		Lisansüstü ⁷	8	3,75	1,18		
Futbola okul	yönelik içi	Okuma-Yazma Bilmiyor ¹	5	2,56	1,37	1,081	,374
		Okur-Yazar ²	8	2,64	1,01		

kaynaklardan beklentiler	İlkokul ³	102	3,10	1,02		
	Ortaokul ⁴	73	2,85	1,03		
	Lise ⁵	91	2,96	1,03		
	Üniversite ⁶	53	2,83	,99		
	Lisansüstü ⁷	8	2,51	,69		
Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler	Okuma-Yazma Bilmiyor ¹	5	2,92	1,82	,812	,566
	Okur-Yazar ²	8	3,89	,83		
	İlkokul ³	102	3,97	1,18		
	Ortaokul ⁴	73	3,81	1,30		
	Lise ⁵	91	3,93	1,20		
	Üniversite ⁶	53	3,90	1,09		
	Lisansüstü ⁷	8	3,50	1,43		
Futbola Yönelik Beklenti Toplam	Okuma-Yazma Bilmiyor ¹	5	93,20	58,249	,839	,548
	Okur-Yazar ²	8	121,87	27,59		
	İlkokul ³	102	126,31	36,96		
	Ortaokul ⁴	73	119,53	39,59		
	Lise ⁵	91	123,73	37,31		
	Üniversite ⁶	53	123,47	33,68		
	Lisansüstü ⁷	8	114,87	39,05		

P<0,05

Tablo 3.16 incelendiğinde araştırmaya katılan Ortaöğretim Öğrencilerinin anne eğitim düzeyleri ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

3.17.Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları ve Futbola Yönelik Beklentilerinin Anne Meslek Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi

Tablo 3.17. Ortaöğretim Öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklentileri ile anne meslek durumu değişkeni arasında yapılan Anova Testi Sonuçları

	Anne Meslek Durumu	n	$\bar{x}$	Ss	F	p
Futbola Yönelik Tutum	Serbest Meslek ¹	35	54,05	22,46	,669	,673
	Özel Sektör ²	31	58,16	22,46		

	Kamu işçisi ³	10	62,80	23,99		
	Memur ⁴	28	53,25	19,14		
	Emekli ⁵	9	59,88	18,77		
	Çalışmıyor/Ev Hanımı ⁶	224	57,74	21,14		
	Vefat etti ⁷	3	71,00	22,27		
Futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentiler	Serbest Meslek ¹	35	3,64	1,20	,546	,774
	Özel Sektör ²	31	3,60	1,53		
	Kamu işçisi ³	10	3,94	1,46		
	Memur ⁴	28	3,83	1,10		
	Emekli ⁵	9	3,84	1,26		
	Çalışmıyor/Ev Hanımı ⁶	224	3,81	1,11		
	Vefat etti ⁷	3	4,66	,57		
Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler	Serbest Meslek ¹	35	2,82	1,17	,698	,658
	Özel Sektör ²	31	2,96	1,02		
	Kamu işçisi ³	10	3,12	1,19		
	Memur ⁴	28	2,69	,86		
	Emekli ⁵	9	3,06	1,00		
	Çalışmıyor/Ev Hanımı ⁶	224	2,96	1,00		
	Vefat etti ⁷	3	3,69	1,23		
Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler	Serbest Meslek ¹	35	3,81	1,13	,332	,932
	Özel Sektör ²	31	3,73	1,53		
	Kamu işçisi ³	10	4,07	1,50		
	Memur ⁴	28	3,87	1,24		
	Emekli ⁵	9	3,87	1,26		
	Çalışmıyor/Ev Hanımı ⁶	224	3,90	1,17		
	Vefat etti ⁷	3	4,62	,54		
Futbola Yönelik Beklenti Toplam	Serbest Meslek ¹	35	119,29	35,73	,427	,861
	Özel Sektör ²	31	117,22	48,52		
	Kamu işçisi ³	10	128,70	46,27		
	Memur ⁴	28	123,39	36,37		
	Emekli ⁵	9	122,77	40,22		

Çalışmıyor/Ev Hanımı ⁶	224	123,44	35,79
Vefat etti ⁷	3	148,00	17,43

P<0,05

Tablo 3.17 incelendiğinde araştırmaya katılan Ortaöğretim Öğrencilerinin annelerinin meslekleri ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

3.18.Ortaöğretim Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumları ve Futbola Yönelik Beklentilerinin Anne Gelir Durumu Değişkenine Göre İncelenmesi

Tablo 3.18. Ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklentileri ile anne gelir durumu değişkeni arasında yapılan Anova Testi Sonuçları

	Anne Gelir Durumu	n	$\bar{x}$	Ss	F	p
Futbola Yönelik Tutum	17,002-25,000 TL ¹	55	55,76	23,84	1,188	,314
	25,001-30,000 TL ²	13	61,46	18,57		
	30,001-35,000 TL ³	11	49,63	20,09		
	35,001-40,000 TL ⁴	8	43,87	18,61		
	40,001 TL ve üzeri ⁵	20	58,20	18,41		
	Çalışmıyor ⁶	233	58,22	20,99		
Futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentiler	17,002-25,000 TL ¹	55	3,60	1,42	1,095	,363
	25,001-30,000 TL ²	13	3,92	,99		
	30,001-35,000 TL ³	11	3,75	1,14		
	35,001-40,000 TL ⁴	8	3,13	1,49		
	40,001 TL ve üzeri ⁵	20	4,05	1,03		
	Çalışmıyor ⁶	233	3,83	1,11		
Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler	17,002-25,000 TL ¹	55	2,89	1,14	1,269	,277
	25,001-30,000 TL ²	13	3,15	,93		
	30,001-35,000 TL ³	11	2,56	,99		
	35,001-40,000 TL ⁴	8	2,23	,78		
	40,001 TL ve üzeri ⁵	20	2,93	,83		
	Çalışmıyor ⁶	233	2,98	1,01		
	17,002-25,000 TL ¹	55	3,73	1,40	,649	,662

Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler	25,001-30,000 TL ²	13	4,09	1,11		
	30,001-35,000 TL ³	11	3,84	1,24		
	35,001-40,000 TL ⁴	8	3,34	1,46		
	40,001 TL ve üzeri ⁵	20	4,00	1,19		
	Çalışmıyor ⁶	233	3,92	1,16		
Futbola Yönelik Beklenti Toplam	17,002-25,000 TL ¹	55	117,54	44,25	,754	,584
	25,001-30,000 TL ²	13	127,07	33,79		
	30,001-35,000 TL ³	11	120,18	38,75		
	35,001-40,000 TL ⁴	8	105,75	44,54		
	40,001 TL ve üzeri ⁵	20	128,80	34,06		
	Çalışmıyor/Ev Hanımı ⁶	233	124,09	35,72		

P<0,05

Tablo 3.18 incelendiğinde araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin anne gelir durumu ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

4. BÖLÜM

TARTIŞMA

Bu araştırmanın amacı, ortaöğretim öğrencilerinin futbola yönelik tutumlarının ve futbol beklentilerinin bazı değişkenler bakımından incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular bu bölümde tartışılmıştır.

Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin cinsiyetleri ile futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklenti alt boyutları ve toplam boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir. Skorlar incelendiğinde, erkeklerin futbola yönelik tutum düzeylerinin ve futbol beklenti düzeylerinin kadınların futbola yönelik tutum ve futbol beklenti düzeylerinden anlamlı derecede yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Clarke ve Clarke, Sporun kültürel iktidar hiyerarşisi içinde erkekliğin kadınlığa karşı inşa edildiği önemli araçlardan biri olduğunu belirtmiştir. Erkekler, spor aracılığıyla rekabet ve çaba göstererek başarılı olma yollarını aramış ve bu şekilde erkeksi kimliklerini onaylamaya çalışmışlardır. Spor, erkeksi göndermelerle tanımlanan bir alan olarak görülmüştür (Clarke ve Clarke, 1982). Futbol, yaradılışı ve doğası gereği bir erkek oyunu olarak şekillendirilmiştir. Bu egemen biçimiyle futbol, erkeklik mitini yeniden üreten bir forum olarak nitelendirilmiş ve erkeğin aktif, saldırgan, rekabetçi, kuvvetli, düello ve cesaretli olduğunu yeniden kanıtlayan bir yapı olarak görülmüştür (Çoban, 2008). Yine farklı bir çalışmada, Konca ve Erilli (2022) tarafından 10-14 yaş arası çocukların basketbol tutumlarının değerlendirilmesinde cinsiyetler arasında anlamlı farklılığa rastlanmadığını belirtmişlerdir. Güngör (2018) Atletizme yönelik tutum ölçeği çalışmasında cinsiyetler arasında anlamlı farklılığa rastlanmadığını tespit etmiştir. Genel olarak bakıldığında, spor olgusunun ve özellikle futbolun daha çok erkek egemen bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, araştırmadan elde edilen sonuçların literatürde desteklendiği görülmektedir.

Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin aktif olarak lisanslı futbol oynama değişkeni ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti ölçeği toplam ve alt boyutları arasında anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir. Skorlar incelendiğinde, futbola yönelik tutum ve futbol beklenti toplam ve alt boyutlarında aktif olarak lisanslı futbol oynayanların skorlarının, lisanslı olarak futbol oynamayanların skorlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Var, (2015), yapmış olduğu çalışmada, lisanslı olan öğrencilerin futbola yönelik daha yüksek bir tutuma sahip olduklarını tespit etmiştir. Ayrıca, lisanslı futbolcu olma ve olmama değişkeninin öğrencilerin futbola yönelik beklentileri üzerinde etkili bir değişken olduğu saptanmıştır. Lisanslı futbolcu olan öğrencilerin futbola yönelik okul içi, okul dışı katılım ve teşvik ile ilgili daha yüksek bir beklentiye sahip oldukları tespit edilmiştir. Yine literatürde bulunan ve Altınsoy (2014)' un yapmış olduğu bir başka çalışmada, öğretmen adaylarının düzeli spor

yapma ile futbola yönelik tutumları arasında spor yapanların lehine anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir. Cengiz ve arkadaşları (2018), Balga ve arkadaşları (2018), yapmış oldukları çalışmalarda spor yapan öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor dersine yönelik tutumlarının olumlu yönde etkilediğini saptamışlardır. Balyan ve arkadaşları (2012) tarafından yapılan araştırmada farklı fiziksel aktiviteler ile ilgilenen öğrencilerde Beden Eğitimi ve Spor dersine tutumlarını olumlu yönde etkilediğini açıklamışlardır. Bu sonuçlar, çalışmadan elde edilen sonucu desteklemektedir.

Dijital ortamda (PS) futbol oynama değişkeni ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti ölçeği toplam ve alt boyutları arasında anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir. Skorlar incelendiğinde, futbola yönelik tutum ve futbol beklenti toplam ve alt boyutlarında dijital ortamda (PS) futbol oynayanların skorlarının, dijital ortamda (PS) futbol oynamayanların skorlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Var, (2015), yapmış olduğu çalışmada, Playstation oynayan öğrencilerin futbola yönelik daha yüksek bir tutuma sahip oldukları saptanmıştır. Ayrıca, Playstation oynama değişkeni öğrencilerin futbola yönelik beklentilerinde etkili olduğunu Playstation oynayan öğrencilerin futbola yönelik okul içi, okul dışı katılım ve teşvik ile ilgili daha yüksek bir beklentiye sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, çalışmadan elde edilen sonucu desteklemektedir.

Stadyumda futbol maçı izleme değişkeni ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti ölçeği toplam ve alt boyutları arasında anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir. Skorlar incelendiğinde, futbola yönelik tutum ve futbol beklenti toplam ve alt boyutlarında stadyumda futbol maçı izleyenlerin skorlarının, stadyumda futbol maçı izlemeyenlerin skorlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Var, (2015) yapmış olduğu çalışmada, futbol maçlarını seyretmeye giden öğrencilerin futbola yönelik daha yüksek bir tutuma sahip olduklarını tespit etmiştir. Ayrıca öğrencilerin maç seyretmeye gitme durumlarının futbola yönelik beklentilerinde etkili olduğunu saptamıştır. Bu sonuçlar, çalışmadan elde edilen sonucu destekler niteliktedir.

Televizyonda futbol maçı izleme değişkeni ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti ölçeği toplam ve alt boyutları arasında anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir. Skorlar incelendiğinde, futbola yönelik tutum ve futbol beklenti toplam ve alt boyutlarında televizyonda futbol maçı izleyenlerin skorlarının, televizyonda futbol maçı izlemeyenlerin skorlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Var, (2015), futbol maçlarını TV'den seyreden ve seyretmeyen öğrencilerin futbola yönelik tutumları incelediği çalışmada, futbol maçlarını TV'den seyreden öğrencilerin futbola yönelik daha yüksek bir tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca, lise öğrencilerinin futbola yönelik beklentilerinde TV'den futbol maçlarını seyretme değişkeninin de etkili olduğunu tespit etmiştir. Bu sonuçlar, çalışmadan elde edilen sonuçları destekler niteliktedir.

VAR sistemini güvenilir bulma değişkeni ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti ölçeği toplam ve alt boyutları arasında anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir. Skorlar incelendiğinde, futbola yönelik tutum ve futbol beklenti toplam ve alt boyutlarında VAR sistemini güvenilir bulanların skorlarının, VAR sistemini güvenilir bulmayanların skorlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma katılan ortaöğretim öğrencilerinin yaşları ile futbola yönelik tutumları, futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentileri ve futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadığı, “Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler ve Futbola Yönelik Beklenti Toplam” alt boyutları ile arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir. Skorlar incelendiğinde, “Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler ve Futbola Yönelik Beklenti Toplam” alt boyutlarında ortaya çıkan anlamlı farkın, 14-15 yaş arası Ortaöğretim Öğrencilerinin skorlarının 16-17 yaş arası Ortaöğretim Öğrencilerinin skorlarından anlamlı derecede yüksek bulunmasından kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Var, (2015), çalışmasında yaş değişkeni ile futbola yönelik tutum arasında anlamlı fark bulunmadığını tespit etmiştir. Ayrıca, lise öğrencilerinin yaş gruplarına göre futbola yönelik beklentilerinin de değişmediğini bildirmiştir. Ak (2024) yapmış olduğu çalışmada, katılımcıların yaşlarına göre spora ilgi duyma, sporla yaşama, aktif spor yapma ve spora yönelik toplam tutum düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık olmadığını bildirmiştir. Bu sonuçlar, çalışmadan elde edilen sonuçları kısmen de olsa desteklemektedir.

Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin doğum yerleri ile “futbola yönelik tutumları” ve “Futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentiler ve Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler” alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir. Skorlar incelendiğinde, futbola yönelik tutum boyutunda ve Futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentiler alt boyutunda ilçede doğanların skorlarının, ilde doğanların skorlarından anlamlı derecede yüksek olmasından, “Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler” alt boyutunda ise ilde doğanların skorlarının, ilçede doğanların skorlarından anlamlı derecede yüksek olmasından kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Altınsoy (2014), yapmış olduğu çalışmada, araştırmaya katılan bireylerin doğup büyüdükları yerleşim yeri değişkeni açısından futbola yönelik tutumlarının karşılaştırmasında anlamlı bir farklılık bulunmadığını bildirmiştir. Tutkun ve diğerleri (2012) nin yapmış olduğu çalışma da araştırma grubunda yer alan taraftarlarında büyük çoğunluğunun ilde yaşadıkları görülmüştür. Ayrıca doğum yeri değişkenine göre futbola yönelik beklentilerin değişiklik gösterdiği tespit edilmiştir. Farkın kaynağı ise doğum yeri köy ve il olan öğrencilerden kaynaklanmaktadır. Başka bir ifade ile köy ve ilde doğan öğrencilerin okul içi, okul dışı ve futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentileri daha yüksektir. Bu sonuçlar, çalışmadan elde edilen sonuçları desteklemektedir.

Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin kardeş sayıları ile futbola yönelik tutumları ve futbol beklenti düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

Alan yazın incelendiğinde, kardeş sayısı ile futbola yönelik tutum ve beklenti düzeyi arasında bulunan ilişkiyi konu edinen bir çalışmanın bulunmadığı tespit edilmiş olup elde edilen bu sonucun alan yazına kaynak olarak katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin sınıf düzeyleri ile futbola yönelik tutumları ve “Futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentiler”, “Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler” alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir. “Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler ve Futbola Yönelik Beklenti Toplam” alt boyutları ile sınıf değişkeni arasında ise istatistiksel olarak anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir. Skorlar incelendiğinde, “Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler alt boyutunda ortaya çıkan anlamlı farkın 3.sınıf öğrencilerinin skorlarının 1.sınıf öğrencilerinin skorlarından; “Futbola Yönelik Beklenti Toplam” alt boyutunda ise 1.sınıf öğrencilerinin skorlarının 3.sınıf öğrencilerinin skorlarından anlamlı düzeyde yüksek olmasından kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Var (2015) yapmış olduğu çalışmada, lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumları üzerinde sınıf değişkeninin etkili bir faktör olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca, lise öğrencilerinin sınıf sevipleri değişkenine göre futbola yönelik beklentileri incelendiğinde, lise öğrencilerinin futbola yönelik beklentileri üzerinde sınıf seviyeleri değişkeninin etkili bir faktör olmadığı saptanmıştır. Kaya (2020) tarafından yüksek lisans tezi olarak yapılan araştırmada 5. Sınıfların Beden Eğitimi ve Spor dersine yönelik tutumlarının 8. Sınıflardan yüksek olduğu görülmüştür. Marttinen ve arkadaşları (2018)’nin çalışmalarında sınıflar arasında anlamlı farklılığın olduğunu belirtmişlerdir. Okut ve Çoruh (2017) tarafından yapılan çalışmada sınıf düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüş 5. Sınıfların 7. Ve 8. Sınıflara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar, çalışmadan elde edilen sonuçları kısmen desteklemektedir.

Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin okul başarı düzeyleri ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

Var (2015) yapmış olduğu çalışmada, lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumları üzerinde okul başarı düzeyi değişkeninin etkili bir faktör olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca, araştırma grubundaki lise öğrencilerinin futbola yönelik beklentilerinde okul başarı düzeylerinin etkili olmadığı belirlenmiştir. Bu sonuçlar çalışmadan elde edilen sonuçları desteklemektedir.

Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin baba eğitim düzeyleri ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

Var (2015), baba öğrenim durumu değişkeninin lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumları üzerinde etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Var' ın (2015) çalışmasında baba öğrenim durumu lisansüstü, ilkokul ve lise mezunu olan öğrencilerin futbola yönelik tutumlarının en yüksek ortalamaya sahip olduğu saptanmıştır. Ayrıca Var' ın (2015) çalışmasında araştırma grubuna katılan lise öğrencilerinin futbola yönelik beklentileri üzerinde baba eğitim durumunun etkili bir değişken olduğu saptanmıştır. Baba öğrenim durumu ortaokul, lise ve lisansüstü eğitim mezunu olan lise öğrencilerinin futbola yönelik okul içi, okul dışı katılım ve teşvik ile ilgili beklentilerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, çalışmadan elde edilen sonuçları kısmen desteklemektedir.

Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin babalarının meslekleri ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

Alan yazın incelendiğinde, baba meslekleri ile futbola yönelik tutum ve beklenti düzeyi arasında bulunan ilişkiyi konu edinen bir çalışmanın bulunmadığı tespit edilmiş olup elde edilen bu sonucun alan yazına kaynak olarak katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin babalarının gelir durumu ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

Yıldız ve arkadaşları, (2007); Çağlayan ve Fişekçioğlu'nun (2004) araştırmasında ise aynı araştırmadaki taraftarların önemli bir kısmının gelirinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Benzer bir çalışmada Kayaoğlu (2000) futbol taraftarlarının daha az kazandığını vurgulamaktadır. Genel analize baktığımızda futbol taraftarlarının alt ve orta gelir grubundan olduğunu görüyoruz. Bu durum, bu araştırmanın sonuçlarında da görülmektedir. Var'ın (2015) araştırması da lise öğrencilerinin futbola ilişkin beklentilerinde aile gelirinin etkili bir değişken olduğunu ortaya koymuştur. Bu sonuçlar, çalışmadan elde edilen sonuçları kısmen desteklemektedir.

Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin anne eğitim düzeyleri ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

Var (2015), çalışmasında, lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumlarında anne öğrenim durumu lisansüstü eğitim olan öğrencilerin futbola yönelik tutumlarının en yüksek düzeyde olduğunu tespit etmiştir. Ancak lise öğrencilerinin futbola yönelik tutumları üzerinde anne öğrenim durumlarının etkili bir faktör olmadığını saptamıştır. Yine bu sonuçlar, çalışmadan elde edilen sonuçları desteklemektedir.

Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin annelerinin meslekleri ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

Alan yazın incelendiğinde, anne meslekleri ile futbola yönelik tutum ve beklenti düzeyi arasında bulunan ilişkiyi konu edinen bir çalışmanın bulunmadığı tespit edilmiş olup elde edilen bu sonucun alan yazına kaynak olarak katkıda bulunacağını düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin anne gelir durumu ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

Alan yazın incelendiğinde, anne gelir düzeyi ile futbola yönelik tutum ve beklenti düzeyi arasında bulunan ilişkiyi konu edinen bir çalışmanın bulunmadığı tespit edilmiş olup elde edilen bu sonucun alan yazına kaynak olarak katkıda bulunacağını düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ortaöğretim Öğrencilerinin futbola yönelik tutumlarının ve futbol beklentilerinin bazı değişkenler bakımından incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir.

Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin cinsiyetleri ile futbola yönelik tutumları ve futbola yönelik beklenti alt boyutları ve toplam boyutu arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir. Skorlar incelendiğinde, erkeklerin futbola yönelik tutum düzeylerinin ve futbol beklenti düzeylerinin kadınların futbola yönelik tutum ve futbol beklenti düzeylerinden anlamlı derecede yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin aktif olarak lisanslı futbol oynama değişkeni ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti ölçeği toplam ve alt boyutları arasında anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir. Skorlar incelendiğinde, futbola yönelik tutum ve futbol beklenti toplam ve alt boyutlarında aktif olarak lisanslı futbol oynayanların skorlarının, lisanslı olarak futbol oynamayanların skorlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Dijital ortamda (PS) futbol oynama değişkeni ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti ölçeği toplam ve alt boyutları arasında anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir. Skorlar incelendiğinde, futbola yönelik tutum ve futbol beklenti toplam ve alt boyutlarında dijital ortamda (PS) futbol oynayanların skorlarının, dijital ortamda (PS) futbol oynamayanların skorlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Stadyumda futbol maçı izleme değişkeni ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti ölçeği toplam ve alt boyutları arasında anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir. Skorlar incelendiğinde, futbola yönelik tutum ve futbol beklenti toplam ve alt boyutlarında stadyumda futbol maçı izleyenlerin skorlarının, stadyumda futbol maçı izlemeyenlerin skorlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Televizyonda futbol maçı izleme değişkeni ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti ölçeği toplam ve alt boyutları arasında anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir. Skorlar incelendiğinde, futbola yönelik tutum ve futbol beklenti toplam ve alt boyutlarında televizyonda futbol maçı izleyenlerin skorlarının, televizyonda futbol maçı izlemeyenlerin skorlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

VAR sistemini güvenilir bulma değişkeni ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti ölçeği toplam ve alt boyutları arasında anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir. Skorlar incelendiğinde, futbola yönelik tutum ve futbol beklenti toplam ve alt boyutlarında VAR sistemini güvenilir bulanların skorlarının, VAR sistemini güvenilir bulmayanların skorlarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma katılan ortaöğretim öğrencilerinin yaşları ile futbola yönelik tutumları, futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentileri ve futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler

alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadığı, “Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler ve Futbola Yönelik Beklenti Toplam” alt boyutları ile arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir. Skorlar incelendiğinde, “Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler ve Futbola Yönelik Beklenti Toplam” alt boyutlarında ortaya çıkan anlamlı farkın, 14-15 yaş arası Ortaöğretim Öğrencilerinin skorlarının 16-17 yaş arası Ortaöğretim Öğrencilerinin skorlarından anlamlı derecede yüksek bulunmasından kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin doğum yerleri ile “futbola yönelik tutumları” ve “Futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentiler ve Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler” alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir. Skorlar incelendiğinde, futbola yönelik tutum boyutunda ve Futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentiler alt boyutunda ilçede doğanların skorlarının, ilde doğanların skorlarından anlamlı derecede yüksek olmasından, “Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler” alt boyutunda ise ilde doğanların skorlarının, ilçede doğanların skorlarından anlamlı derecede yüksek olmasından kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin kardeş sayıları ile futbola yönelik tutumları ve futbol beklenti düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin sınıf düzeyleri ile futbola yönelik tutumları ve “Futbola yönelik okul dışı kaynaklardan beklentiler”, “Futbola yönelik okul içi kaynaklardan beklentiler” alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir. “Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler ve Futbola Yönelik Beklenti Toplam” alt boyutları ile sınıf değişkeni arasında ise istatistiksel olarak anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir. Skorlar incelendiğinde, “Futbola yönelik teşvik ile ilgili beklentiler alt boyutunda ortaya çıkan anlamlı farkın 3.sınıf öğrencilerinin skorlarının 1.sınıf öğrencilerinin skorlarından; “Futbola Yönelik Beklenti Toplam” alt boyutunda ise 1.sınıf öğrencilerinin skorlarının 3.sınıf öğrencilerinin skorlarından anlamlı düzeyde yüksek olmasından kaynaklandığı tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin okul başarı düzeyleri ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin baba eğitim düzeyleri ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin babalarının meslekleri ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin babalarının gelir durumu ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin anne eğitim düzeyleri ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin annelerinin meslekleri ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin anne gelir durumu ile futbola yönelik tutum ve futbol beklenti düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

Öneriler

- Lise düzeyinde öğrenim gören Ortaöğretim Öğrencilerinin spora yönelik tutumlarını artırmak amacıyla ilgili federasyon tarafından farkındalık çalışmalarının yapılması sağlanabilir.
- Özellikle 14-18 yaş aralığında bulunan bireylerin futbola yönelik tutumlarını ve futboldan beklentilerini artırmak için futbol faaliyetlerinin sayılarının ve takım sayılarının artması sağlanabilir.
- Okullara malzeme ve saha desteği sağlanarak, 14-18 yaş grubu öğrencilerin spora yönelik tutumlarının ve spordan beklentilerinin artması sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Acar, M. (2008). *Türk Futbolu: Tarih, Gelişim ve Sorunlar*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Acet, M. (2001). *Futbol Seyircisini Fanatik ve Saldırgan Olmaya Yönelten Sosyal Faktörler*, (Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü)
- Ak, M. A. (2024). *Lise öğrencilerinin spora yönelik tutumları ve öfke kontrol becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Elbistan ilçesi örneği)* (Yüksek lisans tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi).
- Akgün, N. (1989). *Egzersiz fizyolojisi*, (3. Baskı). I. Cilt, Ankara.
- Akpınar, M. (2006). *Öğrencilerin Fizik Dersine Yönelik Tutumlarının Fizik Dersi. Akademik Başarısına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Altınok, C. (2005). *Spor Sosyolojisi. Yayınlanmamış Ders Notu*, Mersin Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, Mersin.
- Altınsoy, E. (2014). *Öğretmen adaylarının futbola yönelik tutumları ve takımları ile özdeşleşme durumları* (Yüksek lisans tezi, Aksaray Üniversitesi). Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Altınsoy, E. (2014). *Öğretmen Adaylarının Futbola Yönelik Tutumları Ve Takımları İle Özdeşleşme Durumları*. Yüksek lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray Üniversitesi, Aksaray.
- Apaydın, A. (2000). *Futbola Giriş (1. Baskı)*. Bursa: Akınoğlu Matbaacılık.
- Aracı, H. (2006). *Öğretmen ve Öğrenciler İçin Okullarda Beden Eğitimi (6. Baskı)*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Aydın, O. (1985). *Davranış Bilimine Giriş-4*, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları (Üçüncü Baskı). Eskişehir.
- Balcı, A. (2005). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik Ve İlkeleri*. (5. baskı). Ankara: Pegem Yayinevi.
- Baldık, Ö. (2002). Futbolun Kuşatıcılığı Altında. *Zafer Dergisi*. 310, 18-20.
- Balga, T., Antala, B., Argajova, J. (2019). Attitudes of elementary school pupils towards physical education and their differentiation from the point of view of age, sporting level and gender. *Journal of Physical Education and Sport*, 19(1), 552-559.
- Bayraktar, B. ve Sunay H. (2007). Türkiye’de Elit Bayan ve Erkek Voleybolcuların Spora Başlamasına Etki Eden Unsurlar ve Spordan Beklentileri. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(2), 63-72.
- Binbaşoğlu, C. (1995). *Eğitim Psikolojisi (1. Baskı)*. Ankara: Gül Yayınları.
- Bohner, G. and Wanke, M. (2002). *Attitudes and Attitude Change*. USA and Canada: Psychology. Press, Taylor & Francis Inc.
- Cengiz, Ö., Kılıç, M.A., Soylu, Y., (2018). Ortaokul öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumlarının incelenmesi. *Sosyal Bilimler Akademik Dergisi*, 2(1).
- Clarke, A., Clarke, J. (1982) Highlights and action replays: Ideology, sport and media. İçinde: J. Hargreaves (ed.). *Sport, culture and ideology*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Cooper, J. (2012). *Bilişsel çelişki: Festinger’in Dünyanın Sonu çalışmasını yeniden değerlendirmek*. J. R. Smith & S. A. Haslam (Eds.) *Sosyal Psikoloji*. Klasik Çalışmaları Yeniden Değerlendirmek. (ss. 42-56). Ankara: Nobel.
- Çağlayan, H.S., Fişekcioğlu, İ.B.(2004) Futbol Seyircisini Şiddete Yönelten Faktörler. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, 127-142.
- Çetin, M. (2010). *Futbolun Tarihçesi ve Gelişimi*. Ankara: T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı Yayınları.
- Çoban B. (2008). Futbol ve toplumsal muhalefet. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 26, 59-88.

- Çoban, B. (2006). Spor Lisesi Öğrencilerinin Tercih Ettikleri Alana İlişkin Tutum ve Beklentileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 172 (35), 322-334.
- Çoknaz, H. (1998). Takım ve Bireysel Spor Antrenörlerinin İş Doyumu Düzeylerinin Karşılaştırılması, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Devlet Planlama Teşkilatı (DPT). (1990). *Türk Sporunu Niçin Uluslararası Sporun Gerisinde Kalmıştır Araştırma Modeli*, Ankara.
- Erdemli, A. (1996). *İnsan, Spor ve Olimpizm-Spor Felsefesi Yazıları* (1. Baskı). İstanbul: Melisa Matbaacılık.
- Eren, E. (2001). *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi* (7. Baskı). İstanbul: Beta Yayınları.
- Erkal, M. (1992). Sosyolojik açıdan spor. İstanbul: Filiz Kitap Evi.
- Erkal, M., Güven, Ö. ve Ayan, D. (1998). *Sosyolojik Açıdan Spor* (3. Baskı). İstanbul: Der Yayınları
- Festinger, L. (1957). A theory of cognitive dissonance. Stanford University Press.
- Fişek, K. (1985). 100 Soruda Türkiye’de spor tarihi. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Franzoi, L. S. (2003). Social Psychology (Third Edition). Boston: McGraw-Hill.
- Freedman, J. L., Sears, D. O. and Carlsmith, J. M. (1993). *Sosyal Psikoloji*. (çev. A. Dönmez). Ankara: İmge Kitabevi.
- Gay, L. R., Mills, G. E., & Airasian, P. (2006). *Educational research: Competencies for analysis and applications* (8th ed.). NJ: Pearson Prentice Hall.
- Gezgin, M. F. ve Amman, T. (1993). Temel eğitimde yararlılık açısından spor olgusu. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor II. Ulusal Sempozyumu, Manisa, 234- 237.
- Göksel, B., Kocabaş, F. ve Elden, M. (1997). *Pazarlama İletişimi Açısından Halkla İlişkiler ve Reklam* (1. Baskı). İstanbul: Yayınevi Yayıncılık.
- Göktaş, Z. (1994). *Farklı Sosyo-Ekonomik Yapıdaki Ortaöğretim Kurumlarında Okuyan Öğrencilerin Spora Katılımına Etki Eden Faktörler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Güçlü, S. (2005). Kurumlara sosyolojik bakış. İstanbul: Birey Yayıncılık, İstanbul.
- Güngör, S. T. (2018). Atletizme Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi. Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması [Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi]
- Gür, H. (1992). Değişik tip aktiviteler yapan sporcularda koşu bandında yapılan maksimal ve submaksimal test sonuçlarının değerlendirilmesi ve sonuçlarının 5 km koşusunun başarısıyla olan ilişkisi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 3 (2).
- Gürcan, S. (2015). *Türkiye Futbolunun Dünü ve Bugünü*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Hazar, M. (1996). *Beden eğitimi ve sporda oyunla eğitim*. Ankara: Tutubay Yayınları.
- Heider, F. (1946). Attitudes and cognitive organization. The Journal of Psychology, 21. 107-112.
- Huizinga, J. (1995). *Oyunun Toplumsal İşlevi Üzerine Bir Deneme* (çev. Kılıçbay, M. A.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- İkizler, C. (2000). *Sporda Sosyal Bilimler* (1. Baskı). İstanbul: Alfa Yayınevi.
- İnal, A. N. (2000). Beden Eğitimi ve spor bilimine giriş. Konya: Desen Ofset Matbaacılık.
- İnceoğlu, M. (2000). *Tutum Algı İletişim* (3. Baskı). Ankara: İmaj Yayıncılık.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2006). *Yeni İnsan ve İnsanlar* (10. Baskı). İstanbul: Evrim Yayınevi.

- Kağıtçıbaşı, Ç., & Cemalcılar, Z. (2017). *Dünden Bugüne İnsan ve İnsanlar: Sosyal Psikolojiye Giriş*, İstanbul: Evrim Yayınları.
- Karasüleymanoğlu, A. (1989). *Yeni Boyutlarıyla Spor (4. Baskı)*. Ankara: Engin Yayınları.
- Kaya, A. (2020). İlköğretim Kurumları İkinci Kademedeki Öğrenim Gören Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Görüş ve Tutumlarının İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi]
- Kayaoğlu, A.G. (2000). Futbol Fanatizmi, Sosyal Kimlik ve Şiddet: Bir Futbol Takımının Taraftarlarıyla Yapılan Çalışma. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji (Sosyal) Anabilim Dalı, Ankara.
- Kenrick, D. T., Neuberg, S. L. and Cialdini, R. B. (2005). *Social Psychology (Third Edition)*. New York: Pearson Education International.
- Kılıçgil, E. (1998). *Sosyal Çevre-Spor İlişkileri (1. Baskı)*. Ankara: Bağırhan Yayınevi.
- Kızılkaya, A. (2009). *Lise Öğrencilerinin Spora Katılımında Ailenin Etkisi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Kline, R.B. (2005). *Principles and practices of structural equation modeling*. New York: The Guildord Press.
- Konca, E., Erilli, N. A. (2022). 10-14 yaş arası çocukların basketbol tutumlarının değerlendirilmesi: Sivas ili örneği. *Research in Sport Education and Sciences*, 24(4), 119-125.
- Korkmaz, A. (2019). *Türk Futbolunda Profesyonelleşme Süreci*. İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.
- Krech, D. and Crutchfield, R. S. (1980). *Sosyal Psikoloji. (çev. E. Güngör)*. İstanbul: Ötüken Yayın.
- Kurt, M. ve Atayman, V. (1997). *Arenada Show, Modern Sporun Dünü ve Bugünün (1. Baskı)*. İstanbul: Sorun Yayınları.
- Kuru, E. (2000). Sporda psikoloji. Ankara: Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi.
- Kuzu, A. (2013). *Veri toplama yöntem ve araçları. A.A. Kurt (Yay. haz.) Bilimsel araştırma yöntemleri içinde (s.93-116)*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Li, X. (2009). *The History of Football*. Beijing: Sports Press.
- Marttinen, R., Fredrick III, R. N., Silverman, S. (2018). Changes in student attitude toward physical education across a unit of instruction. *Journal of Physical Education and Sport*, 18(1), 62-70.
- Mason, T. (1994). *Association Football and Society*. London: Routledge.
- Mathey, E. (1969). This thing culled sport. *Journal of Health Physical*, 40(2), 1-38
- Michael, A.H. and Graham, M.V. (2007). *Social Psychology, (çev. Yıldız, İ. ve Gelmez, A.)* Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Morgan, C. T. (2000). *Psikolojiye Giriş. (çev. H. Arıcı ve O. Aydın)*. Ankara: Meteksan A.Ş. Morpa Spor Ansiklopedisi (1997). 2.Cilt. İstanbul:Orhan Ofset.
- Okut, S. (2017). Muş İli ve Çevre İlçelerinde Ortaokulda Öğrenim Gören Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Karşı Tutum Düzeylerinin Spor ve Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi, Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi]
- Öncü, E., & Güve. Ö. (2011). Futbol tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13(1), 30-42.
- Özbaydar, S. (1999). *İnsan davranışının sınırları ve spor psikolojisi*. Ankara. Altın Kitaplar Yayınevi.
- Özgüven, İ. E. (2002), *Çağdaş Eğitimde Psikolojik Danışma Ve Rehberlik*, Ankara: PDREM Yayınları.

- Pehlivan, A. (2000). Fitness salonlarında risk faktörü taşıyan kişilerde uygulanabilecek, interval prensipli aerobik antrenman programı. *Spor Araştırmaları Dergisi*, 4 (1).
- Pepe, K. (2003). *Spor Alanında Öğrenci Yetiştiren Ortaöğretim Kurumlarındaki Uygulamaların Değerlendirilmesi (Ankara İli Örneği)*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Plotnik, R. (2009). Psikolojiye giriş. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Potter, J. (1996). Representing Reality. Discourse, *Rhetoric and Social Construction*. Londres: SAGE. <http://dx.doi.org/10.4135/9781446222119>
- Saçaklı H., Kale R., Özdemir Y. & Gökçe E. (1995). Futbol. İstanbul Teknik Üniversitesi Yayınları, Yayın No: 1566
- Saçaklı, H., Kale, R., Özdemir, Y. & Gökçe, E. (1995). *Futbol*. İstanbul Teknik Üniversitesi Yayınları, Yayın No: 1566
- Sakallı Uğurlu, N. (2018). *Sosyal Psikolojide Tutumlar ve Tutum Değişimi*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Sakallı, N. (2010). Sosyal etkiler-Kim kimi nasıl etkiler? (3. Baskı). Ankara: İmge Kitabevi.
- Şenol, M. (2021). Gayriresmi Futbol Tarihi. 2. Baskı. İstanbul: Mundi Kitap Yayınları
- Şerif, M. ve Şerif, C. (1996). *Sosyal Psikolojiye Giriş* (çev. Atakay, M. ve Yavuz, A.). İstanbul: Sosyal Yayınlar.
- Tavşancıl, E. (2005). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS İle Veri Analizi* (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Taylor, S. E., Peplau L. A. ve Sears, D. O. (2015). Sosyal psikoloji. Ankara: İmge Kitabevi.
- Tercüman Spor Ansiklopedisi (1981). *Tercüman spor ansiklopedisi futbol* (cilt 1). İstanbul: Tercüman Gazetesi Yayınları, 65-67.
- Tezbaşaran, A. A. (1996). *Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu* (2. Baskı). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Tolan, B., İsen, G. ve Batmaz, V. (1991). *Sosyal Psikoloji*, (1. Baskı). Ankara: Adım Yayıncılık.
- Tutkun, E., Taşmektepligil, M. Y., Canbaz, S., Acar, H., ve Çon, M. (2012). Samsunspor Taraftarlarının Sosyo-Ekonomik Özellikleri ve Şiddete Eğilimleri. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 14(1), 56-63.
- Türk, E. (1999). *Türk Eğitim Sistemi* (1. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Urartu, Ü. (1994). *Futbol: teknik, taktik-kondisyon*. İnkılap Kitabevi, İstanbul.
- Uslu, S., & Yıldırım, M. (2021). Spor işletmelerinde müşteri memnuniyetinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 18(Yönetim ve Organizasyon Özel Sayısı), 1448-1483.
- Üzüm, H. ve Mirzeoğlu, N. (2003). İnanç ve Tutumlarda Sporun Yeri ve Önemi. *Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi, Ankara. Bildiri Kitabı*: 491-497.
- Var, L. (2015). *Lise Öğrencilerinin Futbola Yönelik Tutumlarının Ve Beklentilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Kırşehir Örneği)*. Doktora Tezi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Voight, D. (1988). *Spor Sosyolojisi* (çev. Atalay, A.). İstanbul: Alkım Yayınları.
- Wahl, A. (2005) *Ayaktopu: Futbolun Öyküsü*. C. İleri (çev.) Yapı Kredi Yayınları: İstanbul.
- Yıldırım, A ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

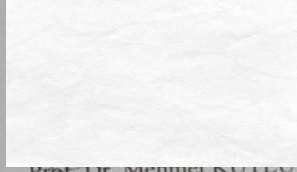
Yıldız, M., Fişekçioğlu, İ. B., Çağlayan, H. S., Tekin, M., Şirin, E. F., ve Akyüz, M. (2007). Futbol Seyircisinin Sosyo-Ekonomik Yapısının Şiddete Etkisi (Karamanspor Örneği). *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, 145-158.

Yüksel, A. H. (2005). *İkna ve Konuşma*. (2. Baskı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını.

EKLER

EK-1. Etik Kurul Formu

	T.C. HİTİT ÜNİVERSİTESİ GİRİŞİMSSEL OLMAYAN ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
Sayı : 2024-21	05/03/2024
Konu: Başvuru Değerlendirme Sonucu	
Sayın Dr. Öğr. Üyesi Özlem DEMİRTAŞ	
Etik Kurulumuza yapmış olduğunuz başvurunuzla ilgili kurul aşağıda yer almaktadır.	
Bilgilerinize rica ederim.	
	
Prof. Dr. Mehmet KUTLU Başkan	
Başvuru Numarası	2024-0033
Sorumlu Araştırmacı	Dr. Öğr. Üyesi Özlem DEMİRTAŞ
Araştırma Başlığı	14-18 Yaş Grubu Amatör Futbolcuların Futbola Yönelik Tutum ve Beklentilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi
Toplantı Tarihi	28.02.2024
Karar Numarası	2024-04
☒ Araştırma başvurunuz etik açıdan uygun bulunmuştur.	
☐ Araştırmaya Kurum İzni/İzinleri alındıktan sonra başlanması uygun bulunmuştur.	
☐ Başvurunun, ekte belirtilen düzeltmelerin yapılması halinde tekrar değerlendirilmesine karar verilmiştir.*	
☐ Araştırma projesi etik açıdan uygun olmadığından başvurunun reddine karar verilmiştir.	

EK-2. Kişisel Bilgi Formu

Sayın Katılımcı;

Aşağıdaki sorulara vereceğiniz yanıtlar yüksek lisans tezi için kullanılacaktır. Yanıtlarınızın samimi olması bizim için önemlidir. Araştırmacılar dışında herhangi bir kişi yanıtlarınızı görmeyecektir.

Şimdiden teşekkür eder, saygılarımızı sunarız.

Ünal KURT

Yüksek Lisans Öğrencisi

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Yaşınız: ☐ 14-15 ☐ 16-17 ☐ 18 ve üstü
2. Doğum Yeriniz: ☐ İl ☐ İlçe ☐ Kasaba ☐ Köy
3. Hangi okulda öğrencisiniz:.....
4. Sınıf Düzeyiniz: ☐ 1. Sınıf ☐ 2. Sınıf ☐ 3. Sınıf ☐ 4. sınıf
5. Okul başarı durumunuz nasıl? ☐ Düşük ☐ Orta ☐ Yüksek
6. Annenizin öğrenim Durumu
☐ Okuma yazması yok ☐ Sadece okur-yazar ☐ İlkokul mezunu ☐ Ortaokul mezunu ☐ Lise mezunu ☐ Lisans mezunu ☐ Lisansüstü (Yüksek lisans/Doktora)
7. Babanızın öğrenim Durumu
☐ Okuma yazması yok ☐ Sadece okur-yazar ☐ İlkokul mezunu ☐ Ortaokul mezunu ☐ Lise mezunu ☐ Lisans mezunu ☐ Lisansüstü (Yüksek lisans/Doktora)
8. Lisanslı olarak futbol oynuyor musunuz? ☐ Evet ☐ Hayır
9. Futbolla ilgili şans oyunları oynuyor musunuz? ☐ Evet ☐ Hayır
10. Dijital ortamda futbol (playstation) oynuyor musunuz? ☐ Evet ☐ Hayır
11. Futbol maçlarını stadyumda seyrediyor misiniz? ☐ Evet ☐ Hayır
12. Futbol maçlarını TV'den seyrediyor misiniz? ☐ Evet ☐ Hayır
13. Anne Mesleği Nedir?
☐ Serbest çalışan ☐ Özel Sektör Çalışanı ☐ Kamuda İşçi ☐ Kamuda Memur ☐ Emekli ☐ Çalışmıyor ☐ Vefat etti
14. Anne Gelir Düzeyi Nedir?
☐ 17002-20000 TL ☐ 20001-25000 TL ☐ 25001-30000 TL ☐ 30001-35000 TL ☐ 35001-40001 TL ☐ 40001 TL ve üzeri ☐ Çalışmıyor
15. Baba Mesleği Nedir?
☐ Serbest çalışan ☐ Özel Sektör Çalışanı ☐ Kamuda İşçi ☐ Kamuda Memur ☐ Emekli ☐ Çalışmıyor ☐ Vefat etti
16. Baba gelir Düzeyi Nedir?
☐ 17002-20000 TL ☐ 20001-25000 TL ☐ 25001-30000 TL ☐ 30001-35000 TL ☐ 35001-40001 TL ☐ 40001 TL ve üzeri ☐ Çalışmıyor
17. Kardeş sayısı
☐ Kardeş yok ☐ 1 kardeş ☐ 2 kardeş ☐ 3 kardeş

EK-3. Futbol Tutum Ölçeği

FUTBOL TUTUM ÖLÇEĞİ	
(Her bir ifadeyi dikkatli bir şekilde okuduktan sonra, buna ne derece katıldığınızı ya da katılmadığınızı ifadenin altındaki kutucuklara (X) işareti koyarak belirtiniz. Lütfen her ifadeyi bir kez işaretleyiniz ve cevaplanmamış hiçbir ifade bırakmayınız.)	
	İfadeler
1	Futbol beni mutlu ediyor. <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
2	Futbola ilgili gazete yazılarını okumayı severim. <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
3	Futbola ilgili programları izlemekten zevk alıyorum. <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
4	Genellikle, bir gazetenin önce futbola ilgili sayfalarına bakarım. <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
5	Futbol beni heyecanlandırıyor. <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
6	Futbol için deli oluyorum. <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
7	İnsanlarla futbol üzerine konuşmaktan hoşlanırım. <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
8	Futbolu hayatımın bir parçası olarak görüyorum. <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
9	Futbola ilgili televizyon programlarını kaçırmam. <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
10	Futbolun beni rahatlattığını düşünüyorum. <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
11	İmkânım varsa futbola ilgili yayınları almaya özen gösteririm. <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
12	Futbola özel olarak zaman ayırıyorum. <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
13	Televizyonda futbola ilgili bir yayın görürsem başka kanala geçerim. <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
14	Bir futbol programını seyretmek için uykusuz kalmayı göze alırım. <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
15	Futbol üzerine yazılmış kitap bulursam okurum. <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
16	Futbola ilgili bir şey duyduğumda dikkatimi hemen o noktaya çeviririm. <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
17	Futbola, medyada daha fazla yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum. <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
18	Futbol bana keyif vermiyor. <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
19	Futbolsuz bir yaşam düşünemiyorum. <i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Kararsızım O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>

EK-4. Futbol Beklenti Ölçeği

ÖĞRENCİLERİN FUTBOL BRANŞINA YÖNELİK BEKLENTİLERİ ÖLÇEĞİ: (Her bir ifadeyi dikkatli bir şekilde okuduktan sonra, buna ne derece katıldığınızı ya da katılmadığınızı ifadenin altındaki kutucuklara **(X)** işareti koyarak belirtiniz. Lütfen her ifadeyi bir kez işaretleyiniz ve cevaplanmaması hiçbir ifade bırakmayınız.)

	İfadeler
	Okula futbol oyun alanı yapılmalı
1	<i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
	Okul içi futbol turnuvaları düzenlenmeli
2	<i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
	Okulda yeterli sayıda futbol malzemeleri olmalı
3	<i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
	Büyük kulüplerin futbol takımlarının futbol okulları açılmalı
4	<i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
	Kulüpler okullarda futbol alt yapılarına önem vermeli
5	<i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
	Okul yönetimi futbola önem vermeli
6	<i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
	Beden eğitimi öğretmeni futbola önem vermeli
7	<i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
	Beden eğitimi öğretmeni futbola yeteneği olan öğrencileri futbol takımlarına yönlendirmeli
8	<i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
	Beden eğitimi ders saatleri artırılarak futbola ilgi yetenekler geliştirilmeli
9	<i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
	Büyük kulüpler ülke genelinde futbolcu seçmeleri yapmalı
10	<i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
	Beden eğitimi dersinde futbol oyun kuralları ve teknik bilgiler uygulamalı olarak verilmeli
11	<i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
	Futbol Federasyonuna bağlı teknik ekipler futbola yeteneği olan öğrencileri ülke genelinde keşfetmeli
12	<i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
	Okul yöneticileri ve öğretmenler okulun futbol maçları dışında diğer branşlardaki maçlarını da izlemeye gitmeli
13	<i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
	Okul futbol takımı müsabakalara giderken servis aracıyla götürülmeli
14	<i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
	Kulüplerin futbol branşındaki genç takımlarının sayıları artırılmalı
15	<i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
	Okulda futbol takımı oluşturularak, okullar arası müsabakalara katılım her yıl sağlanmalı
16	<i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
	Öğrenciler kimlik göstererek futbol müsabakalarına ücretsiz girmeli
17	<i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
	Öğrencilerin futbola yönelik etkinliklere (kafama, müsabaka, tören, tesis, müze, jübile) katılmaları sağlanmalı
18	<i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
	Beden eğitimi ders saati artırılarak her branşa zaman ayrılmalı
19	<i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>
	Okul futbol turnuvalarında başarılı olan takımlara ödülleri vermeli
20	<i>O Tamamen Katılıyorum O Katılıyorum O Orta Derecede Katılıyorum O Katılmıyorum O Hiç Katılmıyorum</i>

	Turnuvalarda resmi futbol hakemleri görevlendirilmeli
21	<i>☐ Tamamen Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Orta Derecede Katılıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Hiç Katılmıyorum</i>
	Öğrencilerden oluşan il futbol karması takımı olmalı
22	<i>☐ Tamamen Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Orta Derecede Katılıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Hiç Katılmıyorum</i>
	Okul yönetimi futbol faaliyetlerini maddi açıdan desteklemeli
23	<i>☐ Tamamen Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Orta Derecede Katılıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Hiç Katılmıyorum</i>
	Kulüplerde futbol takımlarının sayısı artırılmalı
24	<i>☐ Tamamen Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Orta Derecede Katılıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Hiç Katılmıyorum</i>
	Okul dışında futbol sahalarının sayısı artırılmalı
25	<i>☐ Tamamen Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Orta Derecede Katılıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Hiç Katılmıyorum</i>
	Okul dışında öğrencilere yönelik futbol turnuvaları düzenlenmeli
26	<i>☐ Tamamen Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Orta Derecede Katılıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Hiç Katılmıyorum</i>
	İllerdeki kulüpler futbol dışındaki branşlarda da takımlar çıkarmalı
27	<i>☐ Tamamen Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Orta Derecede Katılıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Hiç Katılmıyorum</i>
	Okul yönetimi, okul futbol takımının müsabakalarını seyretmeye gitmek isteyen öğrencilere gerekli desteği sağlamalı
28	<i>☐ Tamamen Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Orta Derecede Katılıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Hiç Katılmıyorum</i>
	Bütün devlet kurumlarına futbol takımı ve diğer branşlarda takım kurma zorunluluğu getirilmeli
29	<i>☐ Tamamen Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Orta Derecede Katılıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Hiç Katılmıyorum</i>
	Aileler öğrencilerin futhola yönelmesini desteklemeli
30	<i>☐ Tamamen Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Orta Derecede Katılıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Hiç Katılmıyorum</i>
	Okulumuz futbol takımının yanında diğer branşlarda da takım kurarak müsabakalara katılmalı
31	<i>☐ Tamamen Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Orta Derecede Katılıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Hiç Katılmıyorum</i>
	Okulda futbol hakkında bilgi veren kitap, dergi, broşür vb. dağıtılmalı
32	<i>☐ Tamamen Katılıyorum ☐ Katılıyorum ☐ Orta Derecede Katılıyorum ☐ Katılmıyorum ☐ Hiç Katılmıyorum</i>

Teşekkür ederim

